

Štev. 21.

V Ljubljani, dne 1. novembra.

1886.

Vzdihi na tujem.

Ne upiraj v mé pogléda,
Tuje zémlje lépa hči,
Saj ne vzveš, kolika béda
Srce strto mi teží.

Ne hiti, veter hladán in močán,
Le jaderno hiti čez goro zeléno!
Za goro raztéza se cvětna raván,
V ravni boš našel deklě zapuščěno.

Na klopi v mračnem drevorědu
Sedím otóžno samec tih,
Nad manoj pa z venočim listjem
Šumí večěra hladni pih.

Sam sem šel iz domovíne,
Nesel s saboj sem gorjé;
Sam trpel bom bolečíne,
Dok me v grob ne položé.

Mogočno zavěj jej v srce mladó,
Otožne prežěni iz njega spomíne,
Da zopet, da zopet kot nekđaj žarnó
Ljubézni razkošne jej solnce zasíne.

Uhó poslušá to šuménje,
Utoplja v znanih se glaséh:
Saj čuje slavospěv mogóčen
O tvojih čárobnih očéh! —

Osamělec.

Steza.

Val šumí deroče Sava;
Sava ob skalovje bije,
Jeka se glasí v daljave;
Nad vodó stezà se vije
Preko proda na višine
Čez skalovje, čez pečine;
Potnik mlad po stezi hodi,
Val bobní mu bistre reke:
„Srečen bodi kraj na veke;
Srečna, potnik, pot ti bodi!“
In z vršénjem skoz dobráve
Val se žene na nižave.

Glej, stezà se je zavíla
In vsprejele so te hladne,
Tihe vrbe, ki vsadíla
Sava dni jih je pomladne;
Zasadila jih je Sava,
Odgojila jih narava,
Da so rase in košate
Pripognile se do Save;
Nova čuda, glej, narave!
Glej mi travnike bogate;
Mavrica iz neba míla
Barve jim je posodíla!

Kaj, stezà, ti voščim, mala?
 Voščim bistre ti vodice,
 Ali da se vsuje skala,
 V dno pogrezne te Savice?
 Voščim, da ti solnce sije,
 Al' te črna noč pokrije?
 Ti si zrla mojo nado,
 Bila priča moji sreči,
 Ko ob Savi sem bobneči
 Vodil ljubo devo mlado;
 Kam so srečne ure krasne
 In zakaj spomin ne ugasne!

Ako sama deva hodi,
 Vedno verno udana mèni,
 Po stezici in po prodi
 Cvetek pisan raj požèni,
 Tožno jej razvedri lice,
 Da otere si solzice;
 Če pa ljubljeno devíco
 Vnel je drug k ljubezni novi,
 Poslušajte me valóvi:
 Navalite na stezico,
 In stezico preplavíte,
 In v dno Save pokopljíte!

Mirko.

Janez Solnce.

Zgodovinska novela. — Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

Glako je spodletel Venclu Lobkovicu prvi naskok, s katerim je hotel v prah podreti svojega najsilnejšega nasprotnika. Mati božja mu za sedaj še ni pomagala, in ostala mu je tolažba, da mu ne bode treba zidati kapelice nji v čast. Tolažil se je tudi s prihodnostjo ter sklenil, vse svoje moči darovati samo namenu, izpodnesti Janeza Vajkarda v cesarjevi milosti. Vedel je, da današnji prigodki ne bodo brez uplivov ostali v rahli in pobožni duši vladarjevi. Breg se je s tem dnevom pričel meliniti, in gotovo je, da bode Janez Vajkard nekega dne zdrknil v prepad! Kot krt hotel je knez Lobkovic riti pod zemljo ter prvemu ministru izpodrinuti tla, katere so se mu danes zamajale prvič pod nogami. — Kar je knez Lobkovic upal tisti dan, vse se je izpolnilo, če tudi leta pozneje!

* * *

Ravno takrat zbral je bil Kljukec svoje tovariše okrog sebe. Sedel je na smrekovem štoru in štel denar, pri čemer so se mu dolgi koščeni prsti čudno zvijali. Vsakemu je nekaj odštel, a vsakemu se je dozdevalo, da je dobil premalo. Največ obtičalo je gospodarju v žepu. A nikdo si ni upal godrnjati, ker so se bali svojega suhega gospoda. Tudi je temu iz zapasa gledal dolg nož, in vsi so se še predobro spominjali, kako je bil s tem nožem okljuvan črni Tinač, ko se je nekda Kljukec po robu stavljaj. Molčali so torej vsi ter pokorno spravili tisto malo borov, ki so za nje odpadli od zapovednikove mize.

„Tako,“ izpregovoril je Kljukec, „dobro letino smo imeli, Bogu bodi zahvala za njo in Materi Božji na Šmarni gori! Sveta mamika Božja na Šmarni gori, v zlat plašč si zavita in že dolgo me je bodel v oči, da bi ti ga uzal, ker vender ne čutiš ne mraza ne vročine! Jaz sem pa revček, po letu mi je vroče in po zimi me zebe. Plašček sem ti hotel uzeti, a sedaj, ko si mi tako znatno pomagala; sedaj, ko si mi tega pemskega kneza dala v pest, da so cekini kar deževali od njega, zagovoril sem se, da ti pustim še tisti plašček — za jedno leto! Potem ti ga pa uzamem, in to tako gotovo, kakor je Bog v nebesih! To je, če me do tja ne ujamejo in mi ne napravijo ostre sodbe, da mi odsekajo dolge roke, ali mi

žgó z žarečim železjem ude, ali me obesijo na hrastovo vejo, ali me pa še celó nategnejo na hudobno kolo, da bodo zapokale kosti po meni, da bo joj in groza! Zategadelj se je pa treba varovati in kakor lesjak ob pravem trenutku odnesti telo in kožo. Ali ste vse pripravili?“

„Vse,“ odgovoril je Tinač černo. „Pa tu smo se še komaj najedli! In malo pospali bi radi, ko smo se vender celo noč trudili za tebe in napolnjeno tvojo mošnjo!“

„Hudiča,“ zajezil se je Kljukec, „ali češ zaspati ter spati toliko časa, da se prebudiš sodnji dan popoldne, da boš Boga gledal, ko bo ravno z apostelji ustajal ter se napravljaj na veliko sodbo. Tam gori v gradu je sedaj gospoda in med seboj se kolje. Vrana ne izkluje vrani očesa! Nekaj časa ne bodo klali, potem pa nas bodo zopet objemali in povpraševali: kje pa je Kljukec, da ga obesimo na kakovo vejo tik pota, ker je vse to zakrivil.“

„Taka je! Da sem jaz tak tepec, kakor si ti, ljubi moj Tinač, obtičal bi tu v grmu, dokler ne pridejo dobri gospodje s teškimi verigami in me odtirajo na ljubljanski grad, kamor tako še kdaj prideva, jaz kakor ti!“

Smijal se je ter dostavil: „Hajd na noge! V treh tolpah jo odrinemo čez gore. Tinač, ti greš s svojo čedo na Mengeš; ondi ima Tonhovec tolsto tele in hlev se slabo zapira. Kar pri jaslih ga zakolji, in če se prebudi hlapec, porini mu tudi nož mej rebra! Ti jednooki, pojdi s svojimi na Šmarten pred Kranjem! Ondi imajo gospod fajmošter debelo vrečo srebrnih tolarjev in vsak večer jih pokladajo pod vzglavje svoje postelje, da spijo na njih kakor koklja na jajcih! Glej, da izviješ to posvetno blago pobožnemu možu, da mu odslej ne bo več delalo preglavice v spanji. Če se vrneš s praznimi rokami, izbijem ti še drugo oko in vržem te v Savo, pod Podveškim vrbovjem, da te požro sulci in lipani! Sam pa krenem na Zatičino, kjer je drugi dan somenj in kjer me gospod opat h kosilu pričakujejo. Sedaj pa le na noge, zverine! V sredo pred vsemi svetniki bom pri Savi, kjer je v Podveškem robu tista jama. Da bote vsi tam, in tudi ve, babnice! Če ne — bode te hudiča gledali!“

„Solnčev konj je tukaj,“ vprašal je Tinač ponižno, „ali ga smem za sé obdržati?“

„Kaj, za sé obdržati! Ti dlaka nepoštena, kpnja obdržim jaz, da ga dam — gospodu nazaj! To je, če se še srečava! Odrinite!“

V hipu so pospravili posodo ter obložili svojo tovrno živino. Potem pa so se razpršili na vse štiri vetrove ter lazili po logih in skritih stezah ter stezali dolge roke po tujem imetji, dokler jih končno ni zasačila pravica ter jih obesila ali pa s kolesom pokončala. Danes bili so tukaj, jutri zopet tam! Bali se niso ne Boga ni

vraga; bali so se samo jednega, svojega koščenega gospodarja Kljukca, ki jih je z ostrim dolгим nožem obdržal v strogi pokorščini. Po odhodu druhali obtičal je pošteni Kljukec še nekaj časa na svojem štoru ter se tolkel z roko po trebuhu:

„Ha! ha! to so teleta! to so teleta! hi! hi!“ Potem pa je tudi leta izginil v goščo in popolni mir se je ulegel na zapuščeno krajino! —

(Dalje prihodnjič.)

Želja srcá.

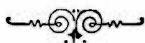
Ne vem, ne vem, zakaj takó
Srcé mi burno v prsih bije.
Zakaj mi kalno je okó
In čez obraz pa solza lije.

Pozabil davno že sem lét
Ljubezni prve — srečna leta;
Pozabil že, kako zavzet
Opeval nekda sem dekleta.

Pobelila, glej, skoro že
Rumene mi je zima lase,
Pa vender še nazaj, srcé,
Želiš sedaj si one čase?

Oj želi, želi le nazaj
Za hip si dobo še mladosti,
Da enkrat še, kakòr nekda
Užilo njene boš sladkosti.

A. Pin.

S r c u.

Življenje novo vse navdaja,
Število rase raznih nad;
Ko čarokrasna hčerka raja
Na zemljo vrača se — pomlad.

Življenje čuti pevka tica,
Ko v logu sladko žvrgolí;
Je čuti pisana cvetica,
Ki očarljivo nam duhti.

Vzdramila se je spet vesela
Na solnčnem hribu trta zdaj,
Po cvetji ziblje se bučela,
Ozenel je travnik, gaj.

A ti, srce, kaj ti ne čutiš
Življenja blagodejni žar?
Ti rajske radosti ne slutiš,
Ki zdaj prešinja vsako stvar?

Predrami se in bij gorkeje,
Ne bodi mračnih misli plen;
Žar zlate nade naj te greje:
Radost življenju je namen!

Veseli se mi in ojači,
V življenji novem se ogrej;
Popolnoma se preinači,
Da boš srečnejše nego prej.

Božidar Flegerič.

Božidar Raič.

(Dalje.)

„Rodu pravico.“

Več jako dobrih sestavkov Raičevih nahaja se v „Letopisih Matice Slovenske“, katera mu je bila ves čas od svojega početka na srci. V „Narodnem koledaru“ in „Letopisu za leto 1867.“ nahaja se „Drobtinčica o omiki z ozirom na slovenske učenjake“, str. 63—66. in „Modrišče“, predelal R. B., str. 66—70. V tem sestavku pripoveduje pisatelj kratko zgodovino modrišč (akademij) in njihov namen ter prehaja na jugoslovansko modrišče znanosti i umetnosti, kajti spisan je bil ta sestavek o ustanovitvi jugoslovanske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu.

V „Narodnem koledarju in Letopisu za leto 1868.“ nahajamo spet dva Raičeva sestavka: „Črtice o Prekmurcih in o njihovem govoru“, str. 53—76 in „Svoboda“. Po R. predelal R. B., str. 78—85. Polovico prvega sestavka natisol je Raič v časniku „Naprej“ že 1863. l., ker pa je ta list prenehal, ponatisol je vsega v navedenem Koledarju in Letopisu. V tem sestavku govori menje o

Prekmurcih, njihovih šegah in navadah, nego o možeh, ki imajo zasluge na Prekmurškem, in o jeziku ter navaja več tujih besed. Opisuje nam nadalje v tem sestavku, kako se godi Prekmurcem v šolskem in cerkvenem oziru. — Sestavek zasluđuje, da ga prečita vsak omikan Slovenec.

Razven že navedenega sestavka o Prekmurcih, pisal je Raič še o njih v „Letopisu Matice Slovenske za leto 1869.“, in sicer „Prekmurški knjižniki in knjige“, str. 57 do 84. V tem sestavku je govor o književnosti in narčji prekmurškem. Slobodno se trdi, da je bil Raič do danes najboljši poznavalec Prekmurcev in njihovega jezika, in vsakdor, ki se hoče poučiti o Slovencih onkraj Mure na Ogrskem bivajčjih, mora segati po Raičevih sestavkih. Raič živo čuti z brati Slovenci, videč, „ka že zija nalik lakotnemu pozaju grobno žrelo, da pogolta mile nam bratove ter izpremeni v čikoše in kanase, ako skoro ne vstanejo na silno delo omikani narodnjaki in se v krat-

kem ne obrno politiške razmere na ugodnejšo plat.“ Pisatelju se vidi v tem sestavku, da ga srce boli videčega, kako Slovenec gine na Mažarskem. „Jeli moreš navajati primere,“ kliče Raič, „da bi se Lah ali Mažar odpovedal najdražji svetinji, narodnemu jeziku in narodnosti ter objemal tujstvo? Nikakor, pravlje bi se dal obesiti, nego toliko ogromno izdajstvo naložiti na svoj značaj; hočejo li sinovi slovenske krvi biti neumnejši? jeli pametno in pravično, tujko zatiravko na srce pritiskati in poljubljati, svojo mater pa, ki nas je nadajajoča svojim mlekom milovala, celovala, po vražje teptati in ubijati?“ Pisatelj govori dalje o tem, da se krči broj pristnih Mažarjev in da hoté to nadomestiti s pomažarjenjem čilih sosednih narodov, osobito Slovanov; omenja, da je broj Mažarjev neznamen proti broju Slovanov, v čijih deželah solnce nikdar ne zajde; govori o tem, da Slovenci na Ogrskem niso imeli in nimajo narodnih učilišč in zato morajo pohajati tuja. Odtod i prihaja, da nobeden prekmurskih pisateljev nima niti tenje znanstvenega pojma o slovenski slovnici in da nobeden ne ve, zakaj piše tako in ne drugače, „jezikoslovje jim je povse neznana držela“. Prekmurski pisatelji so vsi le samorašniki brez znanstvene in umetne gojitve ter pišo vsi samo narodno govorico, „pa kljubu tolikim oviram in zmotam hrani prekmurščina bogat zaklad za slovenskega jezikoslovca in poprek za slovnico in okrašenje pismene slovenščine.“

Na to govori pisatelj o prekmurskih knjižnikih, in sicer: o Kūzmiči Stevanu, potle o Kūzmiči Mikloši, o Barli Mihalu, o Cipotu Gyürji, o Košiči Jožefu, o Sabarji Jakobu, Kardoši Ivanu, Trpljanu Aleksandru, o Žbüllu Franji (za vzgled je priobčil dve pismi¹⁾, kateri je Žbüll pisal Borovnjaku), o Borovnjaku Jožefu in o Zemljici Jožefu. Naštevava dalje več prekmurskih knjig, katerim se ne ve za pisatelje in potem naštevava lepo kopicico mažarskih in inih tujih besed, ki se rabijo v prekmurski knjigi. Konečno še pristavlja pisatelj nekatera vodila prekmurskim pisateljem in govornikom, po katerih se račijo ravnati. Ta „vodila“ so slovniška, v katerih kaže Raič Prekmurcem, kaj je krivo v njihovi pisavi in kako se ima glasiti. Sestavek se končuje s temi le besedami: „Prekmurščina, stopljena z našim razrečjem, podaje vilinske lepote jezik. Živela uzajemnost naša in slovanska!“

V Narodnem Koledaru za leto 1869. priobčil je Raič životopis *Antona Kremplja* (str. 86—94), v katerem go-

¹⁾ Ker govori med drugim Žbüll v prvem pismu i o naglasu in zlogomerji, razvija i Raič v tem sestavku svoje nazore o naglasu in zlogomerji ter nasvetuje za zlogomerje tale pravila: 1. „Vsaka naglašena slova je dolga, ker se izgovarja krepše, drugače, nego li kratka. 2. Slova po položaji dolgih ne pozna slovenščina, ker naravno dolžino in kratkočo devlje na samoglas, a ne na soglase; samoglas pako, po naravi kratek, izgovarja se tudi onda kratko, ako sta za njim dva ali več soglasov. 3. Vsi ednoslovni razmerniki, vezniki in prislovi morejo biti dolgi ali kratki. 4. Vse prislanjače jemlje se za kratke: li, ne, mi, ti, si, je, si, ga, se, le, so; (tale) samo vprašavno je li, so li ima naglas na je, so in je kedar pomeni bivanje česa: Bog je ali Bog jeste; zato se prislanjače ne smejo nikoli staviti na prvo mesto in tudi ne po vejici, ako je vložen zmesni stavek. 5. Stopa, po katerem bi se zadnji samoglas kake besede zato imel pogoltnoti ali stopiti s sledečim, ako se sledeča beseda počina s samoglasnikom, ne zna slovenščina; mi še sred iste besede izgovarjamo razločno dva samoglasa: poiskati, preamati.“

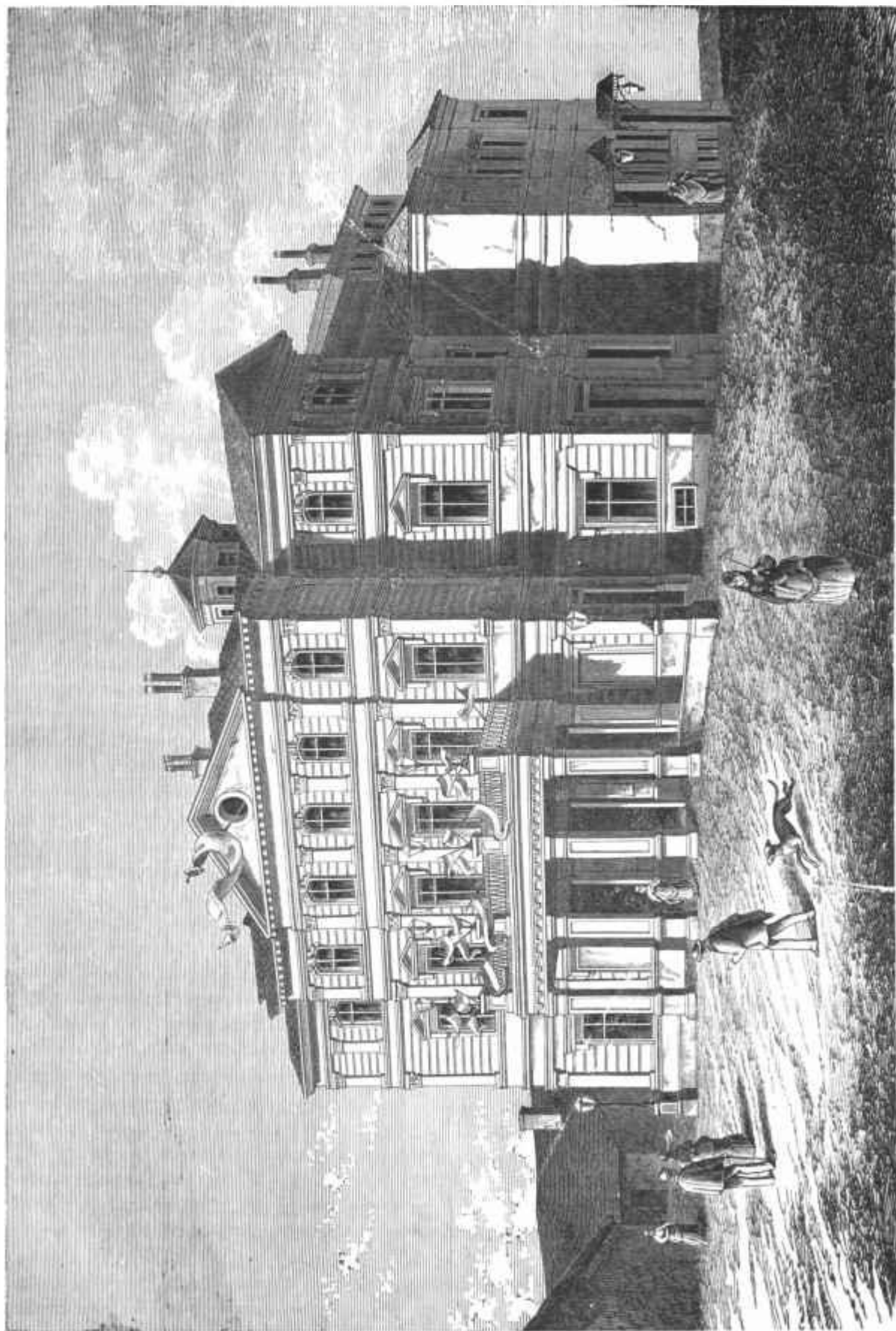
vori zanimivo o Kremplji dijaku, ki se je pečal že v bogoslovnici s slovenščino, kajti „nevednost materinskega jezika je grdoba in gnusoba za vsakega omiko si svojčega človeka, toliko večja za učitelja in voditelja narodu; kako hočeš pametno učiti, ako nisi kos besedi, katera ti je sredstvo učenju in modrovanju; pa dajmo, da te v tvoji žlobodri nekako razume ljudstvo, kako se moreš ali smeš nadejati povoljnemu uspehu in ugodnemu nasledku, če hrano ponujaš v nesnažni, umazani, blatni, skrhani in odurni črepanji, namesto v lični, čedni, snažni skledi? Po vsem omikanem svetu se zahteva točno in temeljito znanje jezika, bi li se smela nevednost prizanašati razkladalcem nebeškega nauka? Nikdar in od nikogar.“ Pisatelj omenja slavnosti Krempljeve (l. 1867), osobito pa kana, postaviti mu spomenik (podobo muze Klione); kar pa je zabranil zdanji župnik malonedeljski g. L. Fran, rekši, da je to poganski spomenik, ki se ne dohaja za katoliško pokopališče.

Raič se je pokazal tudi zgodovinarja v Slovanstvu I., izdanem po Matici Slovenski, v katerem je objavil po izvornikih sestavek o *Bolgarih*, str. 315—354. Zanimivo je pismo, s katerim se Raič vabi (31. oktobra 1868) na sodelovanje. „Brani se mi dalje prositi Te in zdi se mi, da bi s tem žalil Tvoje rodoljubje, glasi se v pismu, zato naj rečem skratka: Bolgarje so Tebi namenjeni. Predmet rači tako razdeliti, da bo prva polovica razpravljala štatistiko v najširšem pomenu. Druga polovica pa naj ima pregled vnanje zgodovine, državnega prava, literature, ved in umetnosti. Druga polovica naj prve ne preseza. Knjige za to potrebne moraš si sam kupiti, razven narodnih pesni, te ima naša Čitalnica. Rok je do 15. decembra 1869. Prijazno Tvojo obet pričakujeva do 15. novembra 1868. — Caf bo naprošen spisati prvi uvodni članek: indoevropski narodi, Trstenjak: Slovani in njihove starožitnosti. Majer bode popisal nošnje, Pleteršnik ima Srbo-Hrvate, Blaž Ruse, Majciger Poljake in Lužičane, jaz pa Čehe-Slovake in Slovence. — Ves Tvoj Josip Šuman.“ To pismo je zadoščevalo; Raič je preuzel dano mu nalogo: „Preveč se zanašate na me,“ piše Raič svojemu prijatelju, „ne vem, bodem li mogel zmagati dostojne moči in pa čas, ker neka druga dela mi trkajo na možganih, toda poskusim sprejeti odmerjeno mi nalogo in morebiti jo dovršim kakor tako do rečenega obroka.“

Raič se je resno lotil svoje naloge. Spis mu je skoro povse izvoren in pisatelj se ni držal slepo tiskanih pripomočkov, nego jih je sam primerjal na tanko, predno je kaj zapisal; na dalje se je posluževal še živega pripomočka, t. j. mladega Bolgara Suknarova, ki ga je posetil l. 1870. Zato pa nam i podaje jasno podobo o tožnem in do najnovejše dobe tlačenem in sužnjem narodu bolgarskem. O vsebini tega imenitnega sestavka, osobito zdaj imenitnega, ni treba govoriti, ker mora vsak zaveden Slovenec I. del Slovanstva v rokah imeti in kdor ga še nima, dobi ga lahko pri Matici Slovenski za 50 novč. V poglavji o bolgarskem jeziku kaže se Raič spet veččaka. Vidi se, da svojih znanosti o bolgarskem jeziku ni zajemal le iz slovnice, nego je sam marljivo čital bolgarske časopise in narodne pesmi, izdane bratoma Miladinovcema in Verkovićem.

Naj se tu omeni še jeden večji Raičev sestavek, in to je „Jan Hus“. Ta sestavek spisal je Raič z veliko marljivostjo, omislivši si bogato slovstvo o Husu, ter ga je poslal svoje dni uredništvu „Slovenskega Naroda“ (Jur-

O Raiči zgodovinarji je omeniti, da je preučeval z veliko marljivostjo vire in nabiral dogodke, a zahajal je na stran ter je upletal svoje osobne misli in opazovanja, osobito rad govoreč o tem, kako je pri nas in kako bi

Srbsko gledališče v Belem Gradu.

čiču) v Ljubljano, a sestavek ni prišel na svetlo v Slov. Nar., torej se i ne more o njem nič govoriti. Na večkratno reklamacijo ni dobil ne rokopisa in ne odgovora. Kde se rokopis zdaj koda, kdo ve?

moralo biti po državnem in naravnem zakonu in kako krivično se godí posameznikom in narodom. V vsakem stavku se vidi, da je Raič čutil in trpel z narodom.

V „Listkov“, izdanih Josipom Jurčičem, I. zvezku nahaja se str. 16—21 „Životopisje“. Spisal B. R. V tem životopisji graja Raič profesorja Lesarja zaradi Debeljakovega in Kosovega životopisa, priobčenega v „Letopisu Matice Slovenske za 1871“, str. III.—XV. in XVI.—XXVII., in sicer zato, ker se prvi priporoča Slovencem v posnemanje, a bil je na Laškem profesor nemškega jezika in je ubijal Lahom nemščino v glavo in v ta namen pisal i knjige v italijanskem jeziku. Raič je želel, da bi se bilo v tem životopisu samo omenilo, da je Debeljak volil lepo svoto Matici Slovenski, ter bi se s tem bili čvrsto vspodbujali „za narodnost medli in podremani istinarje in imetniki, da vender počno darove polagati na domači darilnik.“ — Pri A. Kosu pa je želel, da bi Matica „z nekimi besedami dostojno omenila svojega bivšega podpredsednika in hvaležno pobotala prejetih 100 gld.“ Kos je namreč imel tisočake in je volil Matici samo 100 gld, pisaka pa nikdar ni prijel, da bi bil kaj napisal v prosveto ubogega naroda slovenskega, dasi si je priskrbel precej učenosti, „zadosti dolgo živel, in sicer neprenehoma med svojim narodom.“

Največ in najraje pa se je bavil Raič z jezikoznanstvom. V obilnih sestavkih (Krempelj, Cafov, Prekmurci, Bolgari itd.) pokazal se je jezikoznanca. Strogo jezikoznanske sestavke pisal je v Jagičev Archiv für slavische Philologie I. 620, 621: „loza, čokot, trs; III. 720, 721: „Altsl. mure = ješčé“; v „Věstnik“ (priloga Zori) I. 20—22: „pajdaš, ber“; I. 111, 112: „brati-čteti, šteti, čitati“ (Raič dokazuje, da je brati nemčizen; slov. je: čteti, št. čit.); I. 153—155: „zuz, guz; korong“; III. 75—77: „bednik“. — V „Zori“ I. 77—79 graja Raič pisatelje „rabeče in goječe z večine samo korotanščino, jako spačeno z nemškim življem“ ter kaže na bogato prekmurščino. „Hote dostojno razvijati draginje svoje govornega in pisnega jezika,“ uči Raič, „ter razborito bližati se junaškim bratom na jugu, dolžni smo čedno segati po obilnosti in bogati krasoti vseslovenščine v njenih najlepših oblikah, izrazih, samostavih, deležjih, porabiti vso njeno stvarino, katero nam dosle ponujajo knjige, spisi in narodni govor narodopisnega Slovenskega; vender mora se vse nabrano blago prebroditi in prečiniti gostim sitom strogega jezikoslovja, kar nam toliko več bodi za ravnilo v današnji dobi, v kateri slovenščina dično stopa na čestno in opravičeno javno pozorišče, v urede in učilnice“ . . . Dalje graja Raič v tem sestavku nekatere napake, ki se sploh rabijo pri naših pisateljih. V „Zori“ I. 227—29 govori o napčni rabi besede: starost in uči, da se v dvojini prisvojilnik tretje osebe glasi: jujni, a, o. Zora V. 15, 16: korenika i, odtod jezd, „gizda“ in V. 161—168: „prepon k.“

Med učenimi spisi Raičevimi mora se posebno čestno omeniti: „Dopolnek, popravek in razjasnila“ k Miklošičevemu stsl. slovarju, 207 foglio strani, sestavljen po Cafovih spisih. Ta Cafov rokopis, kateri je dobil Raič od Matice Slov., trebal je še mnogo truda, predno je bil prirejen za natis, in Raič se je z njim trudil jako mnogo in ugonobil celo svoje zdravje, kajti želel ga je na svetlo spraviti do iste dobe, ko se je slavila Miklošičeva sedemdesetletnica. In resnično, ponudil ga je že 26. januarja 1883 Matici Slovenski s tem le pismom: „Pokojni

Oroslav Cafov spisal je „Dopolnek, popravek in razjasnila“ k Miklošičevemu staroslov. slovarju, kar ga je stalo truda več let. Delo je v rokopisu narejeno, in jaz sem na nasvet dra. in profesorja g. Kreka to stvarino priredil za tiskanje. Ves spis obseza 51 pol mojega rokopisa, kar bi dalo po priliki 20 tiskanih pol. Tvarina je strogo znanstvena in strokovnjaška, sicer bi Miklošiču ravno sedaj dobro došla, ko prireja za tisek vseslovanski slovar. Kan temu poskusu še je tudi Miklošiču to delo pokloniti ob njegovi sedemdesetletnici. Ne bi li Matica toliko prijazna bila, da bi na svoje troške dala natisniti ta spis, recimo do konca meseca julija? Črke so potrebne staroslovenske, to je oglaste in cirilske okrogle in poprek vse slovanske. — Mnenje slovenskega razumnštva je, da Slovenija nekaj stori za svojega prvega in največjega duševnega velikana.“ Toda odgovor (6. februarja 1883) glasil se je tako le: „Matica ne more tega spisa nikakor prevzeti.“ Na Štorskem se je bil izvolil odbor v proslavljenje sedemdesetletnice Miklošičeve in ta odbor, kakor Raič, zanašali so se bili na to, da imenovani dodatek izda Matica; ko pa je dobil Raič nikaven odgovor, sklenoli so (26. marca 1883) odborniki zahtevati, da naj Matica izda „Dodatek“, in Raič je naznanil to Matici (31. marca 1883). Ob enem je Raič nasvetoval, naj Matica ponatisne v Letopisu za 1884. Vramčevo kroniko. S tem, da je prijavil Raič odborov sklep Matici, zadel je vender v sršenovo gnezdo, kajti neki prijatelj pisal mu je 9. maja 1883 iz Ljubljane: „Matičin odbor Vam je menda že odgovoril na Vašo opravičeno zahtevo, žal, da neugodno. G. odbornik . . . pripovedoval mi je prvi dan po odborovi seji z veliko nejevoljo, da ste Vi v imenu odbora za Miklošičevo svečanost zahtevali, naj tiska Matica Vaš spis, in nikakor ni mogel tega razumeti, kako se more od odbora kaj „zahtevati“. Ravno tako ne razume isti odbornik, kako moremo že zanaprej nezadovoljni biti s knjigami, katere nam daje Matica za leto 1882. in 1883.; saj vender dobimo „Lovčeve zapiske“ (ali to je samo prestava) in „Letopis“, ter za leto 1883. dobimo „Spomenik“, ki bode po g. prof. Šukljeta besedah stal 5000 gld. Spomenik utegne biti lep, a matiçarje vender ne dobe dosti berila v roke.“ Matica je tedaj odbila Raičevo ponudbo, in delo ni zagledalo belega dne. Kdo in kdaj spravi ta znanstven spis na svetlo? Za ta „Dodatek“ so se zelo zanimali nekateri učenjaki. Prof. dr. Krek je pisal 26. sept. 1882: „Ti pa, preblaga dušica, ne pozabi na Cafov dopolnek staroslovenskega slovarja in delaj neumorno, da spravimo to svetinjo o pravem času med učeni svet,“ in 28. okt. 1882: „Cafov dopolnek moramo spraviti na svetlo in da bomo to lahko storili dostojno, porok mi je Tvoj um, ki naj bi se edini s to stvarjo baval in dovršil, kar smo nakanili. Dobro vem, da je stvar silno mōčna, ali Tvoja ustrajnost jej bode že kos, — prav nič me ne skrbi. To bode najlepši duševni dar, kateri moremo slavljencu pokloniti in torej ne odjenjaj, dokler ga ne pripraviš za natis. Mislim, naj bi se delo tiskalo v naščini v ožjem oziru; v nemščini ne, a tudi ne v hrvaščini. Ker je dopolnek za jezikoznanstvo važen, ni se bati, da bi mnogo izvodov ostalo neprodanih, in tudi menim, da bomo delu lahko dobili založnika na domačih tleh. Ne dvojim, da bi celo Mohorjevo dru-

štvo preuzelo tako delo, kajti ne bilo bi se bati nobene izgube. Enako sodim tudi o „Narodni tiskarni“.

Odbor za Miklošičevo svečanost se je sploh trsil, da bi se vršila prvega učenjaka dostojno, ter so pričakovali tudi, da Matica kaj več stori, kakor da samo natisne v Letopisu Miklošičev životopis, česar bi še niti ne bila storila, ko bi imela drugih sestavkov v rabo. (Pismo 20. sept. 1882.) G. dr. K. je menil (26. sept. 1882.), da Matica dá na svoje troške 400—600 izvodov Miklošičevega životopisa, pisanega g. Antonom Trstenjakom, ponatisnoti ter je prepusti odboru za Miklošičevo svečanost brezplačno. „Žalostno bi bilo,“ pravi, „ako bi gospoda pri Matici ne imeli toliko sluha za znanstvo, da ne bi tudi naš jedini znanstveni zavod o tej slovesnosti dejanski pokazal, da ga je volja sodelovati, kedar se proslavlja učenost slovenska in slovanska. Ker si po sreči odbornik, lahko to kesneje nasvetuješ v imenu in zmislu našega odbora in odborniki še bodo veseli Tvojega nasveta in matičarjem bode tudi tak ukrep gotovo po všeči. Ako bi pa omahovali, bode Tvoja odločna zgovornost vse ovire odstranila in čast našega znanstvenega zavoda rešila v tej zadevi, kajti Matica mora tudi vsaj nekaj storiti.“ — Ali je Matičin odbornik Raič v tem oziru storil kake korake pri Matici, ne vemo; pač pa vemo, da je dal na svoje troške 1000 izvodov životopisa ponatisnoti, kateri se je prodajal še le pri Miklošičevi svečanosti v Ljutomeru, dasi je bil že dolgo natisnen¹⁾ — za ne-

¹⁾ Ravno tako se je godilo s „Spomenikom o šeststoletnici začetka habsburške vlade“, izdanim Matico Slovensko, da ga ob priliki carjeve svečanosti v Ljubljani in indí niso hoteli prodajati. Zdaj pa ga imajo še kakih 500 izvodov!

znatnih 10 novč. Polovica po priliki se ga je prodala, polovica pa plesnivi. Kde? ne vemo!

Raič je i pisal ali barem kanil pisati: „Duševne razmere štajarskih Slovencev“ (pismo 24. sept. 1880.); Raiča prosi (2. januarja 1884) prijatelj Lovrencij malega slovarčka: „Pred nekaterimi dnevi je vspodbujal „Slovenec“ duhovnike, da naj z novim letom začno uradovati samo slovenski. Pa to ostane spet prazna želja, ako ne dobimo skoro malega slovarčka tehniških besed in naslovnika za slovensko uradovanje. Prosim torej, ako že imaš kaj gotovega, pošlji semkaj, da pregledamo in da se natisne brž ko mogoče. Potreba je res velika.“

To so imenitnejši sestavki Raičevi, a ne vsi, in lahko bi še marsikaterega imenovali (n. pr. „Potnikore misli in opazke hodé iz Maribora po ovinkih v Maribor“ — Novice XVIII. 275, 285, 300, 309, 317, 329, 336, 345 in 351. Raič je potoval ob slovenski meji po Štirskem in malo po Koroškem in to potovanje popisaval v omenjenem sestavku, kakor i narodnostne žalostne razmere ondi, kjer je že takrat cerkev in šola delala na raznorojevanje Slovencev. — Vaše oblasti pa so vse to mirno gledale!) pa menimo, da že naštetí zadoščujo našemu kanu, kanu namreč pokazati, da se je Raič že od svojih dijaških let neprestano pečal z znanostmi, kupoval drage znanstvene knjige ter jih vestno preučeval, kar pričajo mnogobrojne opomnje na robu, ter zaslužil, da se med knjižniki čestno imenuje i ime Božidara Raiča.

O Raičevi relativni vrednostni ni nam govoriti, no našim potomcem: mi samo beležimo njegovo delavnost.

R. A.

(Dalje pride.)

Hrvaški spomini.

Spisal J. Trdina.

(Dalje.)

Vsi hrvaški deželi priljubil se je Godinšku najbolj okraj med Savo in Kolpo, v katerem stanujejo Turopoljci. Ti kmetje niso nikoli delali tlake in dajali desetine, ker so bili zapisani med plemenitaše. Živeč dolgo časa v Sisku, Veliki Górici in po bližnjih gradovih, občeval je France mnogo ž njimi in ni mogel prehvaliti njih moštva, gostoljubnosti in prijaznosti. Jedenkrat so ga bili pozvali celó na svatbo! Imetek je razdeljen tamo prav čudno. Sploh imajo ljudje ali veliko več ali pa veliko menj nego kranjski kmetje. Našel je take, ki so nosili na sebi vse svoje blago in bogastvo, tako malo ga je bilo. Tudi je videl pogostoma, da so kidale blagorodne turopoljske gospodične gnoj iz hleva. Za debelo laž pa je razglasil, kar govori znana pesem, da „devet kuća jednu kozu muze“. Zaklel se je, če bo zvedel za lopova, ki je zložil to nesramno zabavljico, da ga pojde iskat in ga bo tako zmlatil, da bo potil krvav pot in videl ne le tri, ampak trideset solnc. Široka krajina med Zagrebom in Siskom obiluje po njegovem izpričevanju z vsako zemeljsko dobroto in lepoto. Ta prekrasna raván, kateri ne dogledaš konca, je mnogo mnogo rodnejša od slovečega ljubljanskega ali šentjernejskega polja. Vsaka reč

plenja še jedenkrat toliko, kakor na kranjskih njivah, ne da bi trehalo kaj dosti gnojiti in se ubijati z delom. Pa koliko redi se ondi vsakovrstne kuretine, kokoši, rac, gosi, puranov! „Ko sem zapazil na ti neizmerni ravnini prvi pot od daleč vse polno belih kupčkov, ugibal sem sam v sebi, kaj pomenja ta klek, pa se nikakor nisem mogel domisliti. Prišedše bliže razločil sem kmalu, da so ti sim ter tja premikajoči se kupčki — purani, katerih se je paslo brez števila po polji in grivini. Vsi so bili beli kakor golobje, kar je očem mojim neizrečeno ugajalo. Do takrat nisem vedel, da se nahajajo na svetu tako lični in lepi purani. Gosi znajo tamkajšnje gospodinje vzgojiti in opitati, da so debele kakor polhi. Ko jih zakoljejo, obesijo jih v dimnik, da se prekadé. Na svatbi prišla je na mizo tudi taka goska. Kuhala se je zajedno z zeljem. Bila je rudeča kakor dobro pleče. Mast njena meni ni dišala, Hrvati pa so jo jedli v slast, dasi je bila nekoliko požoltela. Jaz sem jo posnel, potem pa udri po goski in po zelji. Oboje je bilo pripravljeno tako okusno, da se noben grof ne bi bil branil te gosposke jedi. Toliko kuretine mora dati seveda na cente mehkega perja. Zato pa vidi človek tamo več pernatih po-

štelj nego na Kranjskem slamnatih. Obilno pa rede trdnjši gospodarji tudi velike živine, konj, goved, zlasti pa prašičev. Kadar prasca zabodó in spečejo, ne skoparijo ž njim, da bi ga hoteli použiti le domačini. Zberó se prijatelji, sosedge in kdor hoče prisesti, če je prav tujec, pa daj, reži in meči váse, dokler ni obrana zadnja kost. Svinjine se ne brani za po leti nič, še za zimo ne veliko. V kletih in hramih leži nakopičenega toliko drugega živeža, da se ljudem ni bati lakote v ti blagoslovljeni deželi. Zdaj pa čujte, v kako pusto ceno se prodajejo v nji živali. Purán, težek, da sem ga z jedno roko komaj držal, veljal je pred tremi leti samo jeden goldinar! Piščenca, tolikšnega, da bi ga mogli speči, doboste za pet krajcarjev, tolstega jagenjčka pa za dvanajst in tudi za deset grošev! Kadar ti Hrvati kamo popotujejo, obesiyo na se torbo, v katero denejo režanj kruha, kos slanine, sira, luka in kdaj tudi kaj pijače. Tako založeni prebodo lahko ves dan ob svojem. Krčme nič ne pogrešajo, če gredo memo nje, niti je ne pogledajo. Ali tudi po drugod se hrani ta narod le s svojimi pridelki. Njemu ni treba beračiti ali si služiti z žuljavimi rokami denar pri tujcih in životariti na kupičku. Hrvvaško deželo sem obhodil vso od konca do kraja in se nisem nameril nikjer na ljudi, ki bi toliko trpeli in stradali, kakor kranjski gorjanci in celó mnogi poljanci.“ — Kakor vidimo, govoril je France Godinšek jako oduševljeno o Turopolji in njega obližji. Če je bil opis njegov povse resničen, ne morem presoditi. Po teh krajih nisem popotoval nikoli peš, druge prilike pa tudi nisem imel, da bi se bil poučil na tanko o življenji in imetku ponnosnih, turopoljskih plemenitašev.

Mnoge ženske brigajo se kaj malo, če je njih ljubovnik lep ali nelep. Tudi Godinšku grdi obraz ni škodil nič pri dekletih. Ljubico si je dobil, kadar je hotel. Razven nepozabljene Marjanice imenoval mi je še pet drugih, da so bile „njegove“, ali stanovitne zaveze mu usoda ni namenila z nobeno. Vse so bile boje jako brdke in prav dobro rejene. Marjanico zadavila mu je kolera. Tri so mu se izneverile, ko so zapazile, da se hoče ž njimi samo šaliti, na poroko pa niti ne misli. Peta, Dolenjka Anica, tožila ga je gosposki radi neke nedolžne ali prav sitne malenkosti, s katero jo je obdarila prevroča ljubezen. Godinšek je dokazal sodniku zmagovito, da je ujela to nadlogo še, predno jo je on poznal. Krivična ovada ga je tako razkačila, da je po končani obravnavi namahal ljubico do krvi na ulici pred sodno hišo. Za tak pretep bi ga noben sodnik ne bil potrdil za nedolžnega. France je to uvidel in plačal Anici rajši 15 goldinarjev, nego se je dal tožiti v drugo. Najkrepkejše oklenila se ga je slavonska mlinarica Kata. Ob delavnikih podiral je bukke v velikanskih gozdih, ki so pokrivali divje pogorje med požeškim poljem in Verovitico, ob nedeljah pa je pohajkoval po krčmah in veselica. S Kato

seznanil se je na plésišči. Take gizdave in imenitne ljubice ni imel prej še nikoli. O praznikih šopirila se je v svilnati suknjici! Znala je izvrstno plesati, peti in pripovedovati šaljive bajke in povesti. Pri nji moral se je udobrovoljiti tudi kak pustež. Kože je bila močno zagorele, kar Slovencem ni po volji, tem bolj pa je ugajalo Francetu nje visoko, vitko in obilno telo. Ker mu je pravila vedno o svojem málinu, spomnil se je, kako prijetno živé mnogi kranjski mlinarji, pa je mislil, da se ne bo kesal, ako bi se ž njo poročil. Jel ji je obetati zakon in ona ni se ne le nič branila, ampak ga je še priganjala, da bi se uzela brez oklevanja. Vse bi bilo steklo gladko, da si Godinšek ni našel nekoliko poštenih tovarišev, ki so ga svarili. Jeden mu je razodel, da je zobala Kata že prepovedane jagode. France pobara v čudu, kake jagode? Prijatelj mu veli: Take, ki rešijo deklice,

da jim ostanejo grehi brez živih nasledkov. Ali me razumeš? — Nekaj sumnjivega pa je France tudi sam zapazil. Na dopust je prišel čvrst vojak, ki je silil za Kato prav očitno. Vpričo ljudi mu se je umikala in se ga ogibala, na samem pa se je razgovarjala ž njim jako prijazno in sladko. Nekoč je stala ž njim za krčmo. Meneč, da je nihče ne čuje, dejala je vojaku: Ne bodi neslan! Za zdaj potrpi. Pozneje, ko bom imela moža, dohajal boš slobodno k nam. Godinšek je te besede slišal. Njih pomén mu ni bil povse jasen, ali slutil je nesrečo. Kaj čudno mu se je tudi zdelo, da mu ljubica z raznimi pretvezami ni hotela pokazati málina. Rekel ji je s trdim glasom, da ji ne verjame ničesa, dokler ga ne vidi na svoje oči. Zdaj se ni mogla več izgovarjati; šla je ž njim k málinu, ki je bil pol ure od vasi. France mu se je smijal že od daleč. Po položnem bregu curljala je majhna vodica, ki se ni mogla imenovati niti potok. Spodaj pri stezi štrlela je šiljasta kolibica, zbita iz kakih petnajst desák in štirih kolov — málin bahaške krasotice Kate! V njem ni bilo

General Kaulbars.

ni mize ni stolov. Pol prostora zapremali sta dve polni vreči žita, drugo polovico napolnila sta France in njega zaročnica. Málin gnal je samo jedno kolesce in še to se je komaj gibalo, ker je bil strmec slab in premalo vode. Srdito pogleda Godinšek Kato in ji veli: Zdaj vem, kako si bogata. Hotela si me preslepariti, pa me ne boš ne. To rekši, pomoli ji pod nos figo in zapusti ta kraj za vselej.

Hodil je potem po vsi Slavoniji, nekoliko dni je delal celo v Novem Sadu onkraj Dunava. Če sem ga vprašal, kake imenitosti je našel v tem ali ónem mestu, povedal mi je take reči, ki se ne nahajajo v nobenem zemljepisu. V Požegi čudil se je najbolj neznanski množici osatic. To besedo je pobral nekje na Dolenjskem. Namesto nje sprejeli smo menda v pismeni jezik belokranjskega lisčka. Ti tiči so ga tako mikali, da je vrgel delo iz rok in jih šel lovit. Zasačil jih je že prvi dan več nego petdeset. Ali lov mu se je skoro ustavil. Neki

važen gospod mu je naznanil, da nima pravice in da ga bo dal zapreti, če ne odneha. V Orahovici zanimali in razveseljevali so ga namesto lisčkov črni kosi, ki so mu žvižgali iz vsakega grma in malone z vsake veje in vejice. O Verovitici ni vedel nič drugega, nego da si je kupil tamo silen hlebec kruha. Dal je zanj samo groš pa ga je pojedel komaj v treh dneh. Tudi dolenski drvarji zatrdili so mi v jeden glas, da se na Slavonskem ne živi nikjer tako dobro in po ceni kakor v Verovitici. V Oseku hlapčeval je Godinšek četrt leta, potem pa so ga pregnali — komarji! Pozabil je vse, kar je v Oseku videl in izkusil: Dravo, trdnjavo, prah, blato, omledno vino, trgovino, zmes jezikov in narodnosti, ali ti komarji zapičili so se mu v spomin ravno tako trdno kakor požeški lisčki in orahoviški kosi. Strašno so mu morali nagajati; kadar se jih

je domislil, preklinjal jih je vselej ne le po slovenski in po hrvaški, ampak tudi po mažarski in po nemški. Imenoval jih je na pr. tajfeljne in frflufte ludre. Klel je France grozno rad in se nikakor ni mogel odkrižati te razvade, dasi jo je zmatral za smrten greh. Idóč za Dravo prišel je zvečer do grajske krčme in se usedel zunaj na klop. Tamo je počival in pil, kar zagleda na svetlobi, ki je šla iz veže na cesto, strašansko zverino, stopajočo prav polagoma proti njemu. Take grdobe ni videl še nikoli, kar je bil na svetu. Nakazne svoje oči upirala je vanj tako srpo in preteče, kakor da

ga hoče pogoltniti. France se je spomnil, da je baš ta dan hudo preklinjal in klical neprenehoma rogatega vraga. Zdaj je bil uverjen, da stoji ta peklenščak pred njim, da je prišel ponj! Križal se je z obema rokama in molil s klepetajočimi usti očenaš. Pošast pa se ni dala pregnati z molitvijo, nego je zijala vanj čimdalje strašneje ter se primaknila tako blizo k njemu, da je čutil težko in smrdljivo njeno sapo. Pričakoval je trepetaje, da ga bo zgrabila za tilnik in odnesla, ali zdajci jo ošine nekdo od zadaj in zapodí nazaj na sredo ceste. France se oddahne in vpraša: Za pet ran božjih, kako prikazen pa imate tukaj? Hripavo grlo mu se oglasi v temi: Nikari se nič ne bojte! Ta žival ne stori nikomur ničesa. Bivoli naši so krotki, kakor ovce. Godinšek ni videl prej nikoli nečednega bivola. Pri slabi luči in v pomraku zdel mu se je še mnogo ostudnejši, nego je bil, zato ni

čudo, da se ga je tako ustrašil in pomislil o njega pogledu celo na peklenskega Hudobca. Iz komarske Podravine bežal je v rodoviti Srem in se naselil za dva meseca v prijaznem Iloku. Za Slavonce brigal se je France tako malo, da mi ni mogel o njih ničesa povedati; dejal je, da je šege in običaje njihove že pozabil. V Iloku pa je nameril se na ljudi, katere si je ohranil dobro v spominu radi njih sramotnega imena. Zvali so se Tati! France je dejal Iločanom: Če ti negódniki krađejo, zakaj pa jih ne primete in ne kaznite? Oni so se mu smijali in veleli: Kdo pa pravi, da krađejo? Imenujejo se res Tati, ali so pošteni, krščanski zemljedelci. Nobeden njih ne bi preložil ni za krajcar vrednosti. Po tem razjašnjenji se Godinšek ni več bal Tatov; nekoliko potov prišla mu je prilika, da se je z njimi sešel in pomenkoval.

Govorili niso niti po naše, niti po hrvaški. Zavijali so nekako po svoje, ali za silo jih je naš človek mogel razumeti. France jim je rekel, da do zdaj ni videl še nikdar rodú njihovega. Tati pa mu niso verjeli. Dejali so: Naši rojaki oblazijo ves svet. Pozna jih dobro vsaka gospodinja, ker vežejo po hišah lonce in kr-pajo ponve. Ni mogoče, da ti ne bi bil nikoli srečal piskrovezarjev, ki so se porodili v isti deželi kakor mi, dasi ne ravno v bližnji okolici. France jim je odgovoril: Teh umazancev sem videl dosti, ali pri nas jim ne pravimo Tatovi. Kdo pa vam je naprtíl ta razžaljivi priimek?

Tati so se zakrohotali:

Ta pridevek nas nič ne žali. Tako nas zovejo povsod po tem kraljestvu. Na svetu ima vsaka reč kako ime, ta tako, druga drugačno. Nas so krstili za Tate, to ni nič hudega. — Jaz nisem vedel, kaj bi mislil o taki pripovedki. Za prazno bajko nisem je mogel imeti, ker Godinšek ni bil lažnjivec, tega mu pa seveda tudi nisem lahko verjel, da bi bil iztaknil on v Sremu tako malopridno slovansko pleme, ki se nič ne jezi, da ga pitajo ljudje s tatovi. Uganka razbistrila mi se je še le čez deset let, ko je dospel na reški gimnazij dijak Jakšić, isti, o katerem sem povedal, da se je učil v Krakovu in da je zdaj profesor na Ruskem. Bil je rojen Iločan in umna glavica, da malo takih. Na popotovanja svoja jemal sem ga prav rad s sabo. O takih prilikah mi je pripovedoval marsikaj, kako žive rojaki njegovi v daljnem Sremu. Razven inih mičnih reči pravil mi je, da

Ivan Kukuljević Sakcinski.

prebiva onkraj Dunava slovaška naselbina, ki ima na hrvaški strani te reke blizu lloka svoje vinograde. Radi njih dohajajo ti Slovaki pogostoma v Srem. S pridnostjo in pobožnostjo svojo dobili so si dober slóv pri vsih sosedih. Tamkajšnji Hrvati in Srbi jim vele po mažarskem vzgledu Toti. Kadar je

ljudska beseda po glasu podobna kaki narodni, prigodi se rado, da prosti človek tujko pozabi in si zapomni namesto nje domačinko, če pomenja tudi čisto kaj drugega. Tako je zamenil neomikani gorenjski hribovec Godinšek neznane Tote z znanimi tati ali tatovi!

(Dalje prihodnjič.)

Tvoj zaklád.

Pre diči te króna kraljeva
In blésk te zlatá ne krasí . . .
Razkôšnosti svit ti ne séva
Iz lepih, nedôlžnih oči . . .

In bágra ti nímaš, ni svile.
Ni mičnih in dragih krasil,
Vonjáv ne, da bi lepotile
Obrázec zorán tvoj in mil.

Zaklád pa imaš dragoceni,
Oj, dražji, ko srèbro, zlató . . .
Skrbnó, deklè, čuvaj ga meni:
Saj srce je tvoje čistó.

T. Doksov.

Meseca avgusta 1886.

Prijetno me bil je zazibal
Sèn v noči tihotni sladak,
A duh moj tja v daljnje dežele
Odplaval čez sinji je zrak.

Odplaval tja doli na jug je,
Kjer v nebo kipi velikan,
Kjer z jasnim očesom mi gleda
Po svetu slovanskem Balkan.

Mož stopi pred mene orjaški,
Prijazno uprè váme oči
In z glasom grmečim tako le,
Da zemlja se strese, veli:

„Na veke trpi že moj narod,
Na veke že suženj ječi
Ter v sponah jeklenih solzée se
Prelíva potoke krvi!

Kar v dnevih viharjih pustil mu
Je meč Paracena ognjen,
V Germanstva bezkončno je žrelo
Zapalo lakomnosti plen! — —

A čuj me, kaj videl nocoj sem?
Kaj se je zgodilo nocoj? —
Ah! vzdramil iz suznjega spanja
Kar tlačeni rod se je moj!

Otresel raz sebe sramoto
In svetu pokazal Bolgar.
Da hoče brez tujcev germanskih
Zdaj biti sam sebi vladar!“ —

To rekši — izginil orjak je
V Balkana zelene goré,
Ki v slavo Slovanstva ponosno
Do modrega neba kipé.

G. G.

O tisočletnici prognanstva slovanskih duhovnikov.

Kakor da bi bili hoteli dohiteti to, kar so zamudili naši predniki, gnetli smo se Slovenci poslednjih petindvajset let okrog slovanskih blagovestnikov — okrog sv. Cirila in Metoda, časteč in slaveč ju o raznih pomenljivih prilikah. Kulturnemu zgodovinarju slovanskemu, opisujočemu naše narodno prizadevanje, ne bode moči ogniti se imenitnih let: 1863, 1869, 1880, 1881 in 1885, ko je spomin na velečastna dela solunskih bratov razplamčeval slovensko ljudstvo, budil mu narodni ponos ter krepčal v njem slovansko zavest. Lanska svečanost je dostojno završila tisočletnico zlatega veka Ciril-Methodovega. Če smo se spominjali svetlih, solučnih dni, zakaj naj bi pehali iz spomina misel na oni temni, oblačni dan, ko je šla jeseni l. 886. po pokrajinah moravskih in panonskih grozna vest: Učenci Metodovi so prognani! Smrt ga čaka, kdor bi se vrnil. — Tožna tisočletnica!

Rovanje nitranskega škofa Vihinga izpodmlelo je slovanski cerkvi podlago. Svetopolk se je popolnoma udal nemškemu uplivu. Poglavarja moravskopanonske nadškofije, Gorazda, niti toliko ni zaščičal, kolikor je predhajnika Metoda. Na knežjem dvoru grebenčili so se nemški

duhovniki, rogajoč se zapuščeni čedi Metodovi. Vihing je preslepil tudi Rim. Papež Štefan VI. podpiral ga je prav tako trdno, kakor svoje dni Hadrijan II. Metoda. Isto tako ga je imenoval „častitljivega škofa in predraga sobrata“ („Wichingum venerandum episcopum et carissimum confratrem“), kakor je Ivan VIII. meseca junija l. 880. nazval Metoda „častitljivega nadškofa“, v vseh cerkvenih naukih pravovernega in cerkvenemu prospehu prijaznega. Štefan VI. je pisal pismo na Moravsko. V njem obsoja delovanje Metodovo. Potem z izobčenjem preti vsakemu, kdor bi še v prihodnje po slovenski opravljal božjo službo, svete tajnosti in mašne slovesnosti, katere se je predrznil oni Metod služiti v slovenskem jeziku, čemur se je odrekel s prisego, dano nad presvetim truplom sv. Petra, potem pa storjeno prisego prelomil. Naposled dodaje papež ukaz, naj se učenci Metodovi, ko so jih dvakrat posvarili, ako se ne poboljšajo, kot sejanci lulike vržejo iz krila cerkve, ukroté naj jih, da ne bode nobena garjeva ovca oskrunjala črede, in izključijo naj jih daleč proč od moravskih mej.

Metod se je do konca dni boril z nemško lažjo. Laži Vihingovi, prihajajoči iz Rima, niso se hoteli uklo-

nititi nasledniki Metodovi. Zato je bil zastonj prvi opomin, zastonj drugi. Potem pa so jeli Vihingovci krotiti slovanske duhovnike; 200 jih je ječalo po ječah moravskih. In ko so se naveličali krotiti jih, spomnijo se Nemci poslednjih papeževih besed: „Mi ukazujemo, da jih izključite daleč proč od vaših mej!“

Bilo je pozno jeseni l. 886. Z Velegrada se usipa množica ljudi, sočutno spremljajoč ujetnike, katere ženó najeti nemški vojaki. Ljudstvo joka. Ti blede sestradini možje sredi razuzdane vojaške druhalj bili so mu najboljši prijatelji, učitelji, duhovniki; zato plaka za njimi dobro moravsko ljudstvo. Izgnanci ga tolažijo: Ne jokajte radi nas, jokajte sami radi sebe in radi svojih otrok . . . Na bližnjem holmu se ustavi četa. Gorazd in tovariši njegovi ozirajo se poslednjič na Velegrad. Solza jim priigra v oko, ko se za vselej poslavljaajo od krasne cerkve Bogorodičine, kjer počiva njih uzornik — njih Metod . . . Velegrad! Velegrad! da bi bil pač spoznal ti čas obiskanja svojega; zdaj pa je zakrito tvojim očém. Tvoj dom ti bo opustošen. Glej, prišli bodo sovražniki in te bodo obkolili z zasipom in bodo stiskali tebe in otroke tvoje v tebi, zato ker nisi spoznal časa svojega obiskanja . . . Predolgo se mudé prognanci. Nemci jih psujejo. Obleko jim trgajo z života. Učenci Metodovi odhajajo goli izpred Velegrada. Daleč proč od velike ceste po lesovih in gorskih tokavah vlačijo jih vojaki. Nogé jim krvavé, kolena se jim šibé, jesenski mraz jim pretresa ude. Zdajci jih ustavijo kruti spremniki. Stati morajo drug tik drugega. Vojaki pa jim bliskoma zavilte meče nad glavami. Smrtna zona spreleti slovenske duhovnike; krvniki pa se jim posmehujejo, govoreč: Mi smo hoteli samo poskusiti, če se kaj smrti bojite! Zopet jim velé, naj obstanejo; zdaj pa naperijo kopja vanje, kakor da bi jih hoteli prebosti. Ali nasledniki velikega mučenika sv. Metoda niso omahovali, tolažili so drug drugega ter prepevali svete slovenske pesmi. V najpustejši samoti jih ostavijo preganjalci češ, tu naj jih požró divje zverine.

Gospod pa ni dal, da bi se zatrló seme, katerega sejalec je bil sv. Metod. Odprl je preganjancem pot tja preko bregov dunajskih. Šli so k rodnim bratom, pri katerih se jim ni bilo bati nemške silovitosti; šli so: ta na Bolgarsko k carju Borisu, ta na Srbsko, ta na Hrvaško. Oberoč so sprejeli slovanski bratje na jugu Gorazda, Klementa, Nauma, Angelarja, Lavrentija in ostale duhovnike. Slovenska služba božja se je razširjala od bregov jadranskih do obal črnomoških. Prihod bratov k bratom prouzročil je zlati vek carja Simeona. Zapad slovanski pa je pokrila tema. Grobno tišino njeno je preruševal zdaj pa zdaj divji bojni krik Arpadovih sinov in presunljivi zvižg nemškega biča, s katerim je germanski grof osrečeval tlačana — Slovana. Tedaj so nemški škofje pisali v Rim: „Slovani morajo radi ali neradi podložni biti naši oblasti.“

Bratje k bratom! — bilo je geslo slovanskim duhovnikom pred tisoč leti. To načelo naj vodi tudi današnji slovenski duhovenski narastaj. Naše duhovstvo je narodno. Ali vender se je upérila vanje tuja, zlasti nemška knjiga. Ni čuda! Slovensko bogoslovsko slovstvo

je še majhno. Treba je zajemati drugod. Česar nismo imeli doma, po to smo hodili v Nemce; žal, dal so nam ti prepogostoma namesto jedrnatih knjig pošiljali s pustimi frazami natrpan papir.

Bratje k bratom! Slovenski bogoslovci, hodite v književne gosti k bratom Čehom. Njih bogoslovska književnost je bogata. Njen začetek sega daleč nazaj v zlate čase „očeta domovine“, Karola IV. Kakor v vseh stoletjih poslej, šteje tudi danes vrle gojitelje. Omeniti hočem samo dvoje društev, skrbečih za pomnoženje bogoslovskonabožnih knjig. Načeluje jim društvo sv. Prokopa („Dědictví sv. Prokopa“), delujoče od l. 1863. L. 1883. je izdalo Občno cerkveno zgodovino (stari vek) od dr. Fr. Ks. Kryštůfka, 785 str. v vel. 8°. L. 1884: Katoliško nравоvedo od Jan. Nep. Stárka, 642 str. L. 1885: Rozbor filosofie sv. Tomáše Akvinského, spisal dr. Václav Hlavatý, in Výbor ze spisů svatého otce a učitele církve Jana Zlatoustá od Jan. Nep. Fr. Desolda. Letos je izdalo Prokopovo društvo prekrasno monografijo: Arnošt hrabě Harrach, kardinal sv. rimske cerkve in knezonadškof praški. Kanonik dr. Fr. Krasl nam je v ti 661 str. obsežni knjigi nagromadil silo zgodovinskega blaga, zanimljivo osvetljuječega najžalostnejšo dobo češkega naroda od l. 1623—1667. Starejše nego Prokopovo je Društvo (Dědictví) sv. Jana Nep. Lani je slavilo petdesetletnico. V ta namen in pa da počesti tisočletnico Metodove smrti, izdalo je Jubilejno knjigo. Prelep sad sv. Janskega društva je veledelo, ki je izšlo l. 1883. in 1884. v dveh zvezkih (str. 479 + 539); naslov mu je: Posvátná místa král. hl. města Prahy (Sveti kraji kr. glav. mesta Prage). Pisatelj — znani prijatelj Slovencev, g. Fr. Ekert, riše nam z mojstersko tačnostjo zgodovino cerkvá, kapél, svetih kipov, samostanov in drugih spomenikov katoliške vere v Zlati Pragi. Po zgodovini podaje nam povsod natančen opis sv. kraja. Ekertovo čarobno pero ti prikljuje iz tal celo davno zatrte cerkve. Malodane vsa češka cerkvena preteklost je razgrnena v ti knjigi pred zauzetim čitateljem. Izborni so češki bogoslovski listi, zlasti „Časopis kat. duhovenstva“, izhajajoč že 27. leto, in „Pastýř duchovní“. Oba prinašata temeljite vednostne članke in kritike, poslednji tudi cerkvene propovedi.

L. 1886. nam je uzelo dva vseslovanska duhovnika — neumornega prevajalca iz slovanskih književnosti, Lavoslava Gorenjca in nenadomestljivega voditelja našega Božidara Raiča. Oba sta do poslednjega diha ljubila Slovanstvo. Jako sta cenila posebno češki narod, oni viteški slovanski narod, ki se po levje borí za svobodo in narodne svetinje svoje. Slovanski duh Gorenjčev in Raičev naj ne ugasne med našo duhovensko mladino. Krepča naj ga zlasti prisotnost čeških mladenčev, polnečih naša semenišča. Slovenski bogoslovci, učite se od svojih čeških tovarišev češki jezik — jezik velikega vladike Jirsika, ki je vse dal za svoj narod! Odpirajte po češki bogoslovski knjigi, ki naj se brzo udomači med nami ter izpodrini tujko! Katoliška cerkev ne bo trpela zato nobene škode, velika korist pa dojde potem narodnosti naši. Spomin na tožno tisočletnico naj nas potrdi v slovanski uzajemnosti.

Ljubimo brate! Словѣнскій священникъ.

— Naše slike. —

Začetek romana.

(K sliki štev. „Slovana“ 20., str. 308—309.)

Da, začetek romana! Kako očarljive besede: začetek romana! Dali srečnega, kdo bi to mogel veleti. V nas se raja hrepenenje po življenji, po neki sreči, za katero se poganja neutešno srce. Ali v globini človeškega srca ne biva samo lepo, plemenito čustvo, katero osrečuje, ublažuje in poveličuje nas; ampak tu so pogostoma čustva z usodepolnim zvršetkom. Mlada, krasna, nedolžna in neizkušena deklica, kakor nam jo predločuje slikar Kosak, ne sluti še v svoji blaženosti, kako srečo ali nesrečo ji prinaša ta trenotek. Kdo ve, kateri iz trojice bode glavni junak tega romana; kdo ve, kateri iz njih čuti iskreneje v svojem srci za mlado deklico?

Ali bi smeli zaupati gospodoma? Jeden bi jo morda utrgal kot rožico ob potu in jo potem zavrgel in poteptal: drugi zopet ne bi storil nič lepše ž njo, a tretji? — rekli bi, morda je baš tisti, ki misli plemenitejše za njeno bodočnost. Kake misli pa roje po glavi njej, to je težko uganiti; umetnik nam je pokazal le začetek novega življenja deklice, katera, domu prišedša, morda utrjavša rožico na vrtu svojem, trga njene lističe, ugrabljajoč: ljubi me, on me ne ljubi, in konečno vender, kot da bi ji pala vsa sreča z nebes, konča trgajoč: on me ljubi!

Srbsko gledališče v Belem Gradu.

Poudarjali smo že o raznih prilikah, kako žalostno je v današnji Srbiji, kjer se državniki srbski ne brigajo ne za šolstvo, katero je glavna podstava običnemu izobraženju, in kjer nam narodno gospodarstvo kaže le svojo žalostno lice: deficit. Tu se zatira iz zaslepljenosti pravo slovansko mišljenje — v slovanski državi; ni ga zavoda ne mesta, kjer bi se smelo javno gojiti pravo srbsko čustvo in slovansko mišljenje: jedino hram Talijin, srbsko gledališče v Belem Gradu, je še nekoliko torišče, kamor se ne zadira politika in kjer se

predstavljajo svobodno umotvori srbskih pesnikov. Srbsko gledališče je torej danes vsaj jedna svitla tačka na srbskem zemljišči. Navadno izžvižguje občinstvo igralce, kader slabo igrajo, toda tu so izžvižgali lani tudi Garašanina, ker tudi on slabo igra — na svetskem pozorišči. Tu deluje neumorno že mnogo let naš rojak, g. Davorin Jenko, čegar životopis in sliko smo priobčili že v 10. štev. „Slov.“ 1885; tu deluje tudi naša rojakinja, gospica Nigrinova.

General Kaulbars.

Gme generala Kaulbarsa, katerega je poslala Rusija na Bolgarsko, da se sam uveri o bolgarskih razmerah in da potem upliva na volitev novega kneza, katerega si ima bolgarski narod postaviti na izpražnjeni knežji stol, imenovalo se je zadnji čas tolikrat, da smo zmatrali za svojo dolžnost, podati čestitim čitateljem sliko njegovo. General Kaulbars, potujoč po Bolgarskem, uveril se je sam, kako misli bolgarski narod, kateri ga je povsod oduševljeno pozdravljali, o Rusiji; uveril se je, da je ves narod udan svoji osvoboditeljici in da je le se lanja samopašna vlada zabredla v svoji brezmejni sebičnosti v po-

litiko, nevarno bolgarskemu narodu. Da ga je Rusija poslala na Bolgarsko, s tem ji je storila veliko dobroto, ker je preprečila, da Stambulov in njega tovariši niso mogli razsajati proti onim, ki so dne 21. avgusta t. l. spodili nemškega lajtnanta s knežjega prestola bolgarskega. General Kaulbars se je tudi uveril, da on sam vender ne more pomiriti razburjenega naroda, ki si ima izvoliti kneza, po volji Rusiji in po slovanskem mišljenju, zato mislimo, da se tudi zdaj ne bodo bolgarske stvari razplele brez ruskih vojakov in bo torej Rusija konečno prisiljena zasesti Bolgarsko.

Ivan Kukuljević Sakcinski.

H književni petdesetletnici.

Bijeli grad Zagreb, ves narod hrvaški, zlasti pa „Matice Hrvatska“, ta velika širiteljica prosvete v Hrvatih, praznovala bode dne 7. t. m. pisateljsko petdesetletnico svojega izbornega predsednika Ivana Kukuljevića Sakcinskega. Tudi Slovenci pridružijo se tej slavnosti tem bolj, ker je Sakcinski deloval že v oni dobi, ko so tudi nekateri Slovenci stopili v v ilirsko kolo ter se tako književno spojili s Hrvati. Dolgi petdeset let v življenji posamičnega moža, a kratkih v kulturni zgodovini vsega naroda, zvezalo nas je, spojilo nas je s Hrvati tesno, da te iskrene vezi bratovske ne raztrga nobena sila več. Jeden prvih mož, delujočih

neumorno v vseslovanskem duhu, bil je Ivan Kukuljević Sakcinski, slavni književnik, zgodovinar, publicist, politik, arheolog, kritik, govornik in pesnik, čegar kratek životopis je prinesel letos Antona Trstenjaka „Spomenik slovanske uzajemnosti“ in mi ga zato danes opuščamo. Porodil se je dne 29. maja 1816 v Varaždinu in je tako doživel svojo sedemdesetletnico. Malo jih je še od Slovencev iz ilirske dobe, ki so gledali prvo zarjo književnega preporoda hrvaškega; malo jih je iz one idejalne dobe neumornega, domoljubnega delovanja; tudi mala, ali hrabra četa slovenska je že izumrla, le Davorin Trstenjak še gleda v prvo dobo ilirstva in se gotovo

najiskreneje veseli napredku, prosveti, bratovstvu in uza-
jemnosti slovenskohrvaški. Vsemu temu se tudi mi ra-
dujemo, živeti v sladki nadi, da to, kar je Bog združil,
ne bode razdružila nobena sila več. Zato kličemo oznan-

jalcu zarje slovanske, izvrstnemu domoljubu in uzornemu
Slovanu Ivanu Kukuljeviću: na mnogaja leta! Na mno-
gaja leta boritelju slovanske ideje! Na mnogaja leta vsem
Slovanom!

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Franjo Serafin Vilhar, zdaj kapelnik stolne
cerkve in hrvaškega pevskega društva „Zvonimir“ v
Spletu, piše veliko delo, kakešnega še do sedaj Slovenci,
a tudi Hrvati nimajo. To je velika romantiška opera v
treh činih: „Zvonimir, kralj hrvaški“, kateri sam
skladatelj piše libreto. Kakor že naslov kaže, uzeta je
snov iz hrvaške zgodovine, in sicer od leta 1065. do
1076., to je do kronanja Zvonimirovega, katero se vrši
v tretjem činu. Opera je osnovana na slovanski mitolo-
giji. Dejanje se vrši v okolici Spleta. Izvorni tekst je
hrvaški, ali gospod skladatelj bode ga pozneje dal pre-
ložiti — kar je jako izvrstno pogodil — tudi na ruski
in češki jezik, ker je pač upati, da se bode nova
opera razven Zagreba pela tudi v Petrogradu in Pragi.
Kakor zvedamo iz prijateljskega pisma, katero nam je
prineslo to velevažno in veselo vest, dovršen je že prvi
čin; zdaj obdeluje g. Vilhar že drugega, tudi tretji čin
je že načrtan, in tako smemo upati, poznavajoč jekleno
voljo, ustrpljivost in umetniško sposobnost Vilharjevo, da
dovrši delo do polovice bodočega leta. V to ime želimo
iskreno in od vsega srca vrlému rodoljubu, našemu so-
trudniku in skladatelju „Bolgarske davorije“, ka-
terto smo dali letos v prilogi svojim čestitim čitateljem,
da nam ostane zdrav in da srečno dovrši veliko svoje
delo na slavo slovanskega imena.

Janeza Šubića sliko v ljubljanskem muzeji
Rudoltinu: Karnijolijo, prinaša Světozor v 23. broji.
Isti broj ima tudi sliko našega slikarja s kratkim životo-
pisom.

Občni zbor „Cecilijinega društva“ za po-
uzdigo cerkvene glasbe v strogo cerkvenem zmislu bil je
dne 14. oktobra t. l. Udeležilo se ga je do 70 udov,
ponajveč s kmetov, in pokrovitelj mu knez in vladika
dr. Jakob Misija. Iz poročil se je videlo, da društvo na-
merja izdati letos Mitteregerjevo liturgiko v slovenskem
jeziku in da orgljarsko šolo, kateri je vodja g. Förster,
obiskuje 16 učencev. Zajedno se je videlo, da društvo
ne dosega svojega blagega namena, ker predsednik, prošt
dr. Jarc, izjavil se je, da društvo ni tako napredovalo,
kakor je odbor želel, in sam tajnik, duh. svetnik Grnjecza,
zatrđil je, da je zanimanje za cerkveno petje premajhno.
Na to je sam pokrovitelj dr. Misija poprijel za besedo in
rekel, da je vse treba popraviti; posebno on je zapazil,
da baš v ljubljanski vladikovini ni skupnega petja v
cerkvi, katero on celo pogreša; zato pa, da bi se vse
to popravilo, treba je šolarje vaditi v skupnem petji,
zlasti pa je treba pospeševati skupno petje
v narodnem jeziku. Ta kratka opomnja kneza in
vladike ljubljanskega jo tako razumna, da nam ni potreba
o njej še posebe govoriti: le slovensko petje v cerkvi je
mogoče pri Slovencih, a ne v tujem, popolnoma nera-
zumljivem jeziku; in ko bomo imeli v cerkvi le slo-
vensko petje, potlej ne bomo nikdar več čuli pritožbe,
zakaj ne napreduje cerkveno petje pri nas. To je, za kar
tudi mi pouzdigamo svoj glas. Saj vidimo, kako lepo je,
ko se v cerkvi glasi pesem iz grl vseh pobožnih kršče-
nikov, kako tako petje napolnjuje človeka s pravo po-
božnostjo, a vse nekako narobe je v cerkvi, v kateri se

ne poje, ali pa če se poje. slišimo to petje od dveh treh
pevcev v nerazumljivem jeziku. Zato upamo glede na
modro izjavo našega preuzvišenega vladike, da bo to
misel širilo in podpiralo vse naše duhovništvo, kajti samo
tako bode se moglo pouzdigovati cerkveno petje. — O ti
priliki naj omenimo, da smo ravnokar dobili krasno
skladbo: „Glagoljska misa, za muški zbor (četverospjev).
Pjevana prvi put u gradu Krku dne 8. prosinca 1885.
Presvjetlomu gospodinu vitezu dr. Vinku Viteziću,
prvaku istarskih Hrvata, dičnom zastupniku na carev.
vjeću skladatelj V. Kosovel posvetio. Ciena 8 nov.
Tiskara: C. G. Rödera v Lipskom 1886“, na katero skladbo
opozarjamo posebno častite čitatelje.

Prav ginljivo soglasje nastalo je med našim
konservativnim dnevnikom, kateremu urednik in sotrud-
niki so dobri katoliški krščani, in nemškimi židovskimi
listi. „Neue freie Presse“ prišla je pri njem v tako čast,
da njene izjave o Rusiji in Bolgarskem zmatra za ne-
ovržne resnice, za prava blagovestja. Tako vsaj se daje
soditi iz tega, ker je od početka bolgarske krize do srede
septembra njene uvodne članke v večine kar od besede
do besede prevajal in priobčeval. Poleg tega je prav tako,
kakor „Neue freie Presse“ ali „Pester Lloyd“, priobčeval
pravljice o čudotvornem ruskem rublju; slikal Rusijo kot
železnega velikana na prstenih nogah; zagovarjal „neod-
visnost“ Bolgarske; koketoval — seveda s svojega ka-
toliškega stališča — z luteranskim knezom Alek-
sandrom in kruto zatirateljico katoliške Ir-
ske, sebično Anglijo. Še celo mohamedanski Turek,
ta stoletni sovražnik krščanstva, zatiralec Slovanstva in
zaviralec prosvete, bil mu je bolje po volji, nego pravo-
slavna, slovanska Rusija!

Nekoliko časa sem sicer ne prepisuje kar naravnost
uvodnih člankov židovskih listov, da bi jih izdajal za
svoje; zato pa s tem večjim veseljem ponatiskuje z na-
znanilom vira vsako še tako bedasto vest o Rusiji. Če
je resnična ali ne, kaj to mari našim konservativnim go-
spodom! Da le ogrdē Rusijo, da le vzbudē proti njej ne-
zaupanje in sovraštvo pri svojih čitateljih. Tako pač ni
čudo, ako se sklicuje na najnovejša poročila „Goloseva“,
lista, ki že sedem let ne izhaja več.

Visoke te politike mi navadni ljudje, ki smo tudi
katoliški krščani, pač ne umejemo. To pa vemo, da
se katolištvo ne protivi slovanski zavesti
in da med njim in pravoslavljem ni nikakor
tako velikega propada, kot med nemškim lu-
teranstvom in angleško secesijo. Uvedite nam
slovansko službo božjo, katero sta nam nekaj izbojevala
sveta blagovestnika Ciril in Metod in za katero se še
danes oduševljeno poteza slavni katoliški vladika
Strossmayer, in prej ali slej došlo bode do zblizanja, ako
ne do podpolnega združenja med pravoslavno in katoliško
vero. V politiki, gospoda pri konservativnem
dnevniku! pa bodite Slovani. S tem boste tudi
svoji verski stvari koristili več, nego s čudnim svojim
dosedanjim ravnanjem.

Spomenik Ivanu Božiču bil je blagoslovjen
v Kortah na pokopališči na 4. nedeljo po binkoštih, ka-

kor nam izvešča g. Anton Žlogar (dopis z Jezera na Koroškem) v „Slovenci“ od 27. oktobra t. l. „Slovenec“ in „Slovan“ nabrala sta za ta grobni spomenik domoljubo in pisatelju slovenskemu 48 goldinarjev; izdelal ga je Fel. Toman v Ljubljani.

Tri oltarne slike za cerkev v Osilnici na Kočevskem dovršil je ravnokar gospod Jurij Šubic. Slikam je predmet: „Marija Pomagaj,“ sv. Kozma in Daminjan in Sv. trije kralji. Te nabožne podobe, proizvedene z oljnatimi bojami na platno, naslikane so, kakor vse Šubičeve slike, z mojstersko tehniko, v jasnem modernem koloritu. Njih konceptija je povse svobodna in smela in harmonizacija posamičnih faktorjev in barev veleizborna, zlasti na sliki, ki nam pred očuje Sv. tri kralje, poklanjajoče novorojenemu vzveličarju draga svoja darila. S temi slikami nam je mladi umetnik znova dokazal izredno svojo nadarjenost in spretnost za cerkveno slikarstvo, v kateri stroki se nadejamo od njega še mnogo dovršenih umotvorov.

Naš rojak, dr. Karol Štrekelj, privatni docent slovenskega jezikoslovja, pričel je dne 18. oktobra t. l. predavati prvič na dunajskem vseučilišču. Čita dvakrat na teden „O slovanskih starožitnostih“ in po jedno uro na teden „O epski poeziji Velikih Rusov“. Mlademu učenjaku slava!

„Glasbena Matica“ imela je dne 30. oktobra, baš ko se tiska naš list, svoj občni zbor. Na dnevnem redu so razna izvešča in volitve. O tem torej prihodnjič.

Slovenske uradne obrazce za sodišča bo de jela prinašati v prilogi „Edinost“ počenši od 1. novembra t. l. S to knjigo bo de rečni list jako ustregel našim juristom in sodniškim uradnikom.

Nov e knjige. — **Mohorjeve knjige.** V zadnji številki smo razglasili knjige, a danes naj priobčimo kratko recenzijo o njih. Družba sv. Mohorja zopet odpira knjižno zakladnico svojo. „Pod slamnati in zlati strôp zdravč, blažč bitič“ zdaj knjiga njena. Toliko rojakov naših še nikdar ni obdarovala! 31.687 jih pristopa drug za drugim. Vsak dobi nekaj. Ta najprej segne po Koledarji, oni po Šmarnicah. Ta je že teško pričakoval nadaljevanja Življenja M. D. in sv. Jožefa. Oni si brzo poišče sveta v Slovenskem Pravniku. Dijak se ne more ločiti od Občne zgodovine. Za Slovenske Večernice se pa kar spoprimejo, kdo jih bo najprej čital.

Letošnje knjige štejejo 54 pôl. Jedna pôla s 16 stranmi ne velja tedaj niti 2 soldov ne. Gradivo ustreza popolnoma družbinemu geslu: „Vse za vero, dom, cesarja!“ Prvo tačko prekrasno izvaja Volčičevo Življenje prebl. Device in Matere Marije in njenega preč. ženina sv. Jožefa pa Šmarnice, katere je spisal Ludovik Škufca, duhovnik ljubljanske škofije — jako spreten pisatelj v nabožni stroki. Šknčev jezik je gladek, prikupljiv, neprisiljen. — Pravi angelj varuh našemu kmetu bo de dr. Tavčarja Slovenski Pravniki. Globoko v življenje segajoč je zlasti letošnji IV. snopič, govoreč ob odškodovanji pri napačno sklenenih kupčijah, o stavi, ob igri, o zavarovanji, o poravnava, o dobrostojstvu (!), o poročstvu in o izpolnitvi pogodb; važen je pouk o pobotnicah in o raznih posameznih pogodbah. — V teku 12. let napisal nam je g. Josip Staré XI zvezkov Občne zgodovine. V poslednjem se je primaknil do zadnjih desetletij preteklega veka. Naš književni zgodovinar ustavi se kdaj pri Staretovi zgodovini, primerjajoč jo poprejšnjim zgodovinskim poskušnjam slovenskim; potem pa sklepa sodbo: Staré je uglasil Slovincem zgodovinski zlog. — Slovenske Večernice (zv. 40.) daleko prekašajo lanske. Najznamenitejši spis je dr. Vošnjaka povest „Troje angeljsko češččenje“ (str. 3—89). Zadnja leta razvija g. doktor jako plodonosno književno delovanje. Lani je priobčil v Matičnem Letopisu tehtno razpravo: „Socijalni problem in kmečki stan“. Kar je ondi teoretski razkladal,

to je preoblekel v Večernicah v poučljivo, iz srede življenja zajeto povest. „Troje angeljsko češččenje“ se mi zdi kakor žareč opomin našemu kmetu, naj krene na boljše pot. Ljudstvu primerni so tudi ostali spisi v Večernicah: Kako človek na zemlji stanuje? (Janko Pajk), Nekaj dobrih svetov za hišo in dom (F. H.), Čvetero drobnih pripovedek, Naš vsakdanji kruh (A. K.), Smešnice, Opomini (Fr. Krek). Vmes je čvetero pesmi. Ponatisnjeni sta Gorazdova prelepa Svetinja iz Lj. Zvona IV. 449 in Fr. Krekov prevod Pobožna predica iz letošnjega Vrtca 3. štev. Izvorno pripovedni pesmi neimenovanega pesnika „Kriva prisega in „Prevzetni hlapec“ nista bili vredni natasa. Koliko je izvrstnih slov. pesnikov, pa nihče izmed njih se ne spomni družbe! — Koledar nas je letos osupnil s povečano obliko in z novim licem. Izobrazil ga je jako ukusno g. Zeplichal v Ljubljani. Gori z gorenjskega polja sijejo tri nebeške vile: Vera, Upanje, Ljubezen. Kota poleg njih polnijo znaki pesništva, vede, umetnosti, poljedelstva, obrtnosti. Srednje polje nosi naslov: Koledar družbe sv. Mohora za navadno leto 1887. Ob straneh ga stražita slovanska blagovestnika sv. Ciril in Metod. Prvi drži v desnici pero, v levici pa evangeljsko knjigo s staroslovenskim napisom: Въ началѣ бѣ слово. Spodnji oddelek nam riše sv. Mohorja, oznanjajočega s tovarišem Fortunatom sv. vero poganskim Slovincem. Tudi notranja naslovna stran je lepo okrašena z družbinim znamenjem in z vinjetami, kažočimi smer društvenega delovanja. Posamičnim mesecem se lepo podajajo nove glave. Največja prednost letošnjega Koledarja pa je njegova izborna vsebina. Kako krasna je prva povest „Ni vse zlato, kar se svetli“, spisal jo je naš neprecenljivi g. Fr. Erjavc. Da nam še mnogo takega čistega književnega „zlata“ nanosi v družbine predele! Za Erjavcem nastopa v Koledarji zopet dr. J. Vošnjak, predstavljajoč Slovincem neljubega gosta: Kolero, potem J. Vrhovec, opominjajoč ljudi: „Hodite pridno na pošto!“ Tako temeljitega prostonarodnega spisa, kakor je Vrhovec, že davno nismo čitali. Isto snov — poštne hranilnice — obdeluje g. A. Koder z drugega stališča; priporoča jih kot izvrsten pomoček kupčijstvu in velikim družbam. Istega pisatelja je važni sestavek: Brambene postav ali poduk o dolžnostih in pravicah avstrijskih državljanov za brambo domovine. Velikega praktiskega pomena je tudi spis: Začasno oproščenje od hišnorazrednega davka (Pččna štibra). Razgled po svetu (od Ig. Žitnika) prinaša dve ilustraciji: Zlato Prago in boj pri Slivnici. Potem se čredijo drobnejši spisi, katere zvršuje zastavica v podobah. Imenik družbinih udov — 80 strani drobnega tiska — ponuja zanimljivo snov kulturnemu zgodovinarju pa jezikoslovcu, saj menda ni nobenega slovenskega imena več pod solncem, katero bi ne bilo zašlo v ta imenoslov našega naroda. Družbin oglasnik opisuje letošnjo, Družbi sv. Mohorja jako ugodno letino ter obeta pisateljem darila za prihodnje leto: 210 gld. za šest krajših izvornih povestic, vsaki po 35 gld. in 140 gld. za štiri poučne spise razne vsebine, vsakemu po 35 gld. Račun za leto 1886. kaže ostanka 31 gld. 38 kr.

Prebirajoč načrt družbinega delovanja za bodoče leto, domislili smo se neke knjige, katere prvi zvezek je bil napovedan že za l. 1883. To so: Naše škodljive rastline od Fr. Erjavca. Gotovo so tehniške ovire glavni vzrok, da jih še ni na dan; ipak izražamo iskreno željo, naj bi družba ne opuščala te misli. Še razširi naj jo. Naprosi naj g. Fr. Erjavca, naj opiše rastlinski svet sploh, kakor je poprej živalski. „Hrvatska Matica“, ki ravnokar izdaje Kišpatičevo sijajno delo: Iz bilinskoga sveta, gotovo rada postreže družbi s podobami.

Druga želja naša zadeva formalno stran družbinih knjig. Vezu jim je treba. Koledar in Večernice so pač tako preščiptione z žico, da ne uhajajo listi iz njih, osta-

lim knjigam pa izpada list za listom, kadar jih razrežeš. O tem nedostatku piše nam (iz Zlate Prage) velik prijatelj slovenskega napredka: „Knjiga, katera je poslana na pot po svetu zato, da bi mnogim koristila, ne izpolni te naloge svoje, če je bila poslana nevezana. Na kmetih so knjigovezci redki; nevezana knjiga se običajno razreže precej, ko je došla, in predno pride do četrte roke, izpalo je iz nje že nekoliko listov, potem pa ona izgublja svojo vrednost in ceno in vrže se strani. Ko bi Družba sv. Mohorja razpošiljala svoje knjige že tudi vezane, gotovo bi zvišala njih učinek v narodu. Smelo lahko računamo, da dve tretjini njenih knjig v petih letih dočista izgineta, narod pa za toliko uboža v omiki. Knjige se ne tiskajo zato, da bi na svetlo prišle, nego da bi imele kolikor mōči največ čitateljstva.“ Družbi svetujemo, da priskrbi vsem knjigam saj trši papir za ovoje ter da jih dade v hrbtišči tako preščipniti, kakor je gori omenjena dvojica.

Tretja želja naša pa se obrača do č. gg. poverjenikov. Vi, ki ste toliko udov naklonili družbi, skrbite,

da bodo ti tisoči in za njimi še drugi tisoči čitali knjige. Najboljša knjiga nič ne koristi, ako obleži na polici. Narod slovenski, čitaj!

Slovanović.

„Prokleta“ roman. G. Janko Leban naznanja v 86. številki letošnje „Edinosti, da je nekaj pol rečenega romana že tiskanih, in je tako upati, da pride ves roman skoro izpod tiska.

Na tem mestu naj tudi omenimo, da je krasna Erjavčeva pripovedka „Husari na Polici“ preložena na srbski jezik izšla v knjigarni „Bratce Jovanovića u Pančevu.“ (Cena 16 nov. — V isti knjigarni dobiva se preložena na srbski jezik Janka Kersnika pripovedka: „Stara slika“. Cena 16 novč.

V geografskem in etnografskem časopisu „Globus“, ki ga ureja dr. R. Kipert v Braunšvajgu, priobčil je v 14. broji tega leta profesor Fr. Hubad jako zanimljivo razpravo: „Postanek sveta po slovenskem narodnem verovanju.“

Ostali slovanski svet.

Vladiko Strossmayerja začel je napadati v zagrebškem „Katoličkom listu“ neki Slepinač, duhovnik zagrebške nadvladikovine. Mož ni slep, kakor bi kdo utegnil sklepati po znani poslovice „nomen omen“, pač pa zloben in nevesten. Očita namreč velikemu rodoljubu, da je trosil mnogo v narodne namene, zato pa pozabljal požrtvovalnosti za verske stvari. To je pač najgrše licemerstvo, katero se je kdaj skrivalo pod obrazino verstva in dela vso čast onim, po katerih nalogu piše Slepinač. Vladika Strossmayer da ni ničesar storil za verske stvari in čast božjo, on, ki je o svojem trošku sezidal veličastno djakovsko cerkev in izdal za njo preko poldruga milijona goldinarjev! — Gospod Slepinač naj bi se ozrl nekoliko okolo sebe. To je ves drugačen njegov gospod in mojster — zagrebški kardinal Mihajlović. On, ki ima letnih dohodkov blizu pol milijona goldinarjev, odpravil je tri kanonikate, da se o njihovih dohodkih popravi zagrebška prvostolna cerkev; s svojim denarjem pa zida palače v Budimpešti. Po mnemji „Katoličkoga lista“ je menda to pravo delovanje v čast božjo. — Da bi mili Bog obvaroval hrvaški narod takih „katoliških“ nazorov! Skriva se za njimi najostudnejše narodno izdajstvo.

Spomenik Jovanu Subotiću. Zemunsko gledališko društvo priredilo je svečano predstavo Subotičevega dela „San na javi“, od katere se bo čisti prihod porabil za spomenik temu slavnemu književniku srbskemu. Spomenik bo postavljen v parku pred realko.

Rodbina slavnega srbskega pisatelja Vuka Vrčevića prenesla je dne 11. (23.) oktobra kosti pokojnikov iz Dubrovnika v Kotor, kjer živi večji del rodbine Vrčevićeve in kjer je želel biti pokopan slavi pokojnik.

Pogled na srbskohrvaško književnost. — Naj omenimo na tem mestu tudi časopisa v nemškem jeziku: „Kroatische Revue“, Berichte über sociale und literarische Verhältnisse der südslavischen Völker. Izdajeta Kugli & Deutsch v Zagrebu. Drugi zvezek prinaša naslednjo vsebino: Vjek. Klaić: Beiträge zur Geschichte Kroatiens im XII. Jahrhundert; Despot Badžović: Welchem slavischen Zweige gehören die Slaven in Oberalbanien und Macedonien an?; Dr. S. Singer: Die culturelle Thätigkeit des Franziskaner-Ordens in Bosnien; prof. Pavić: Prof. Gjuro Daničić und seine literarische Thätigkeit; — Die Verfassung der Königreiche Kroatien, Slavonien und Dalmatien II.; Ivan Kukuljević Sakcinski: Der Kampf der Kroaten mit den Mongolen und Tataren VIII. IX.; Bulgariens Journalistik; Bibliographie.

Glasbeno pevsko društvo „Vienac“ v nadškotskem semenišči zagrebškem izdalo je zbirko pesmi za vsa četiri grla z zaglavjem: „Bisernica II. dio.“ V ti zbirki so vse lepše pesmi hrvaških skladateljev, in društvo jo zategadelj priporoča vsem prijateljem glasbe in pesmi, da to podjetje blagovoljno podpirajo. — Cena je knjigi 2 gld.; naroča se pri društvu.

Izšla je 147. knjiga (1886, zvezek tretji) Letopisa „Matice Srpske“. V ti knjigi so tudi te le razprave: Stojan Novaković: „Poslednji Brankovići u istoriji i u narodnom pevanju 1456—1502“ (nadaljevanje); dr. Batut: „Gradja za medicinsku terminologiju“ (nadaljevanje); Borić: „Vladislav, kralj ugarski“, in konec Milovanovega dela: „Fizika u Srba“.

„Ucena Srpstva v ruskoj politici“. Otvorena reč gluvim i slepim političarima od Srbina iz Ugarske. Pančevo, 1886. Cena je 30 novč. Na 8°, str. 44.

Neodvisnost Bolgarske — to je gaslo, s katerim se boré proti ruskemu uplivu vsi neslovanski listi. Zašlo je to gaslo tudi v konservativni slovenski dnevnik. Ne bode torej odveč, ako pogledamo, kakošno neodvisnost hočejo ti možje Bolgarski izposlovati.

Znano je, da je Rusija osvobodila Bolgarsko, da jej je ona podelila državno samostalnost. Ako bi bila hotela, mogla bi jo bila po tolikih žrtvah krvi in denarja prosto uteloviti svojemu „gosudarstvu.“ Vsi protesti tako imenovane „Evrope“ ne bili bi mogli tega preprečiti. — Znano je tudi, da Rusija še sedaj, po tolikih žalostnih izkušnjah o bolgarski hvaležnosti, niti od daleč ne misli na to, da bi Bolgarski oduzela državno samostalnost in jo izpremenila v ruski gubernij. Ona hoče le, da se Bolgarska vlada v slovanskem zmislu in da ostane njej kot osvoboditeljici in predstaviteljici Slovanstva ohranjen v njej oni upliv, do katerega ima vso pravico.

Že po tem bode jasno, kakošna je ona „samostalnost“, katero bi Bolgarski rada pridobili angleška diplomacija in za katero se ogrevajo vsi Slovanom sovražni listi. Bolgarska bi se imela popolnoma odreči Rusije, odreči Slovanstvu. Ona bi imela postati južna Poljska, katera bi bila vedno voljno in pripravno orodje v rokah slovanskih sovražnikov. Ona bi imela postati torišče vsem zapadnim in zapadnjaškim vetroplahom; imela bi biti predmet za izsesavanje.

A stvar bodedo še bolje umeli, ako se ozremo na Srbijo. Nesrečna ta državica dosegla je s pripomočjo svojih neslovanskih „prijateljev“ tako neodvisnost, v ka-

keršno bi radi spravili Bolgarsko. In kakšni so blagoslovi te neodvisnosti?

Srbija, katera do leta 1876. ni poznala državnih dolgov, tiči do grla v njih. Stroške za vojno s Turčijo leta 1876. plačala je z večine Rusija; troške za lansko vojno, v katero so jo naščuvali njeni „prijatelji“, morala je plačati sama. Da je to mogla storiti, morala se je na petdeset let prodati židovski „Länderbanki,“ katera kakor volkodlak izsesava iz njenega telesa ves zdravi sok; morala je davke povišati tako občutno, da bode njihov nasledek brezdvobeno upropaščenje kmetijskega stanu. In vojna leta 1876. donesla je Srbiji prav izdaten prirastek zemljišča — niškopirotsko, vranjsko in kuršumlijsko okrožje —; vojna leta 1885. pa ponižanje in sramoto „Neodvisnost“ Srbije dovela je v dézel cele jate nemških in mažarskih Židov in spravila ves domači kapital malone izključno v njihove roke; ta „neodvisnost“ prouzročila je, da se je pri srbskih državnih železnicah upeljal nemški uradni jezik.

In tako „neodvisnost“ bi radi privoščili Bolgarski tudi nekateri slovenski politiki. Zaslepljenci.

„Towarzystwo przyjaciol nauk“ imenuje se v Poznani društvo, kateremu je naloga širiti med poljskim narodom na Pruskem znanostno omiko. Ta svoj namen dosega društvo z izdajanjem znanstvenih spisov in z obširno svojo knjižnico. Kar se posebno poslednje tiče, posnemamo iz poslednjega poluletnega izvestja društvenega, da si je iz nje v drugi polovici leta 1885. izposodilo 455 članom 11 rokopisov in 711 del v 843. zvezkih. — To je gotovo dokaz, da društvo izvrstno izpolnjuje svojo zadačo. Želimo le, da bi knjižnica „Slovenske Maticе“, kateri pripisujemo o dobri upravi veliko važnost, v narodnem našem življenji dospela v kratkem do takih uspehov.

Dimitrij Aleksandrovič Slavjanskij-Agrenjev, o čegar delovanji in pevskem zboru smo poročili v letošnjih številkah, praznoval bode dne 19. decembra letos v Moskvi petindvajsetletnico svojega delovanja. Naj bi se ta dan tudi naša pevska društva spominjala moža, ki ima toliko zaslug za slovansko godbo in petje.

Rusko velenje imata bolgarska in vzhodnorumelijska — sedaj južnobolgarska — vojska. To se tudi po odhodu ruskih častnikov ni prav nič izpremenilo, in pri Slivnici so bolgarske čete šle v boj proti Srbiji pod ruskim velenjem. Čitateljem „Slovanovim“ je to sicer že znano; a naglašamo to še jedenkrat, ker je neki slovenski list — seveda na podlagi „temeljnih“ nemških virov — izveščal, da so ruski častniki upeljali na Bolgarskem bolgarsko velenje. — Rusko velenje je posebno imenitno zaradi tega, ker je s tem jako olajšano bodoče sodelovanje ruske in bolgarske vojske, kateri se po takem lahko deneta pod jednotno vrhovno poveljništvo.

Triumf slovanske umetnosti. — Slavni češki skladatelj Antonín Dvořák vodil je 15. oktobra v angleškem mestu Leeds orkestralno predstavo velikega svojega oratorija „Sveta Ljudmila“. V ogromni dvorani „Victoria Hall“ zbrala se je silna množica poslušalstva, tako da so vsi kotiči bili natlačeno polni. Glasbeniki pripeljali so se k tej predstavi iz oddaljenih krajev in vse jo je — dasi je trajala pol četrto uro — poslušalo z nenavadnim in neutrudnim zanimanjem. Klicanja in odobravanja ni hotelo biti po predstavi ne konca ne kraja, in ko je najslavnejši angleški skladatelj Salivan

pripeljal slovanskega mojstra na oder, zadonelo je tako burno odobravanje in klicanje, da se je tresla dvorana. Angleški listi, na čelu jim „Times“, imajo o predstavi jako oduševljena izvestja in imenujejo Dvořáka kar naravnost najgenijalnjšega skladatelja naše dobe. — Tako se hladnokrvni Angleži oduševljujejo za slovansko umetnost. S kakošnim veseljem in ponosom mora to naudajati nas!

Dne 14. oktobra t. l. vršila se je v Petrogradu jako ginljiva slavnost. Odkril se je namreč spomenik ruskim junakom, palim leta 1877/78 v borbi za osvobojenje balkanskih Slovanov. Slavnosti se je udeležil car z obitelji, dostojanstveniki in voji čet, katere so sodelovale v boji: veliki knez Nikola stareji in veliki knez Mihajlo, generali Gurko, Radecky in Suvalov. Celo parado je vodil veliki knez Vladimir Aleksandrovič. Za službe božje bil je odkrit spomenik. Ko se je govorila molitev za pokojnega carja Aleksandra II. in za ostale l. 1877/78 pale junake, poklekli so vsi navzočni in molili za pokojnike.

Profesor Vatroslav Jagić pričel je dne 18. oktobra predavati na dunajskem vseučilišču. V svojem nastopnem govoru, ki ga je imel pred mnogobrojnimi slovanskim poslušalstvom, zahvalil je najprvo vlado na častnem imenovanji svojem, spominjaje se zahvalno svojega slavnega predhodnika in učitelja, našega rojaka viteza Miklošiča, čegar učenec je bil Jagić pred tridesetimi leti. Zanj je torej velika čast, da je postal naslednik tako učenemu slavistu, kakor je Miklošič, kateri je oče in osnovatelj primerjajoče slovnice slovanskih jezikov, naš Bopp in Grimm ob jednem. Ves evropski istok, Slovani in Grki, Mažarji in Turki, celo Čigani morajo ime Miklošičevo s spoštovanjem imenovati, kader govore o znanstvenem pojašnjevanji svojega jezikovnega zaklada. Nato je predaval Jagić o staroslovenski slovnici in se je izrazil o slovanskem seminarji takole: Ako se mi posreči, dejal je govornik, ustanoviti slovanski seminar, kakeršni so že za druge jezike, nađejam se, da se bode slovansčina gojila v toliki meri in obsegu, kakor zahteva veliki poklic dunajskega vseučilišča. Vsi ostali jeziki imajo seminarje, le slovanski ne, ker mislijo merodavni možje, da bi se v slovanskem seminarji morda širile panslavistične tendencije. Zato je rekel profesor Jagić, te predsodke moramo najprvo odpraviti, kajti ti predsodki izvirajo iz narodnih nasprotij, in zato je treba delovati in uveriti nasprotnike, da se mora vsako narodno in versko uverjenje spoštovati. Ako torej to dosežem, dejal je Jagić, potem sem dosegel svoj namen. Po tem govoru ploskali so in upili živio vsi navzočni dijaki.

Naši čitatelji vidijo, koliko borbe in truda je treba, da Slovani dosežejo tudi svoje znanstvene namene, ker ne dovoljuje se jim, kakor drugim narodom, da bi se obraževali v svojih jezikih tako, kakor zahteva vednostna metoda.

Za Bož. Raičev spomenik

prejeli smo dalje:

Viljem Vesel, župnik	gld. — 50 kr.
Janez Golob, kapelan	„ 1. — „
Miha Klemenčič, kapelan	„ — 50 „
Avgust Kunc, trgovec	„ — 40 „
Anton Kupljen, c. kr. beležnik	„ 2. — „
Fran Šetina, učitelj	„ — 50 „
Zadnjič smo izkazali	„ 5.50 „
Torej vsega vkupe	gld. 10.40 kr.

„Slovan“ izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanje naročnike za vsé leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrto leta 1 gld. 15 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrto leta 1 gld.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina. reklamacije in inserati naj se pošilajo upravništvu, dopisi pa uredništvu na Kongresnem trgu štev. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvo-stopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.